

GLOBAL DIALOGUE

7.3

4 numere pe an în 17 limbi

Sociologia italiană

Matteo Bortolini,
Riccardo Emilio Chesta,
Andrea Cossu,
Flaminio Squazzoni,
Aliakbar Akbaritabar,
Annalisa Murgia,
Barbara Poggio,
Massimiliano Vaira

Sfârșitul
epocii globale?

Martin Albrow

Moștenirea
colonialismului din Kosovo

Ibrahim Berisha

Sociologia din
Noua Zeelandă

Steve Matthewman,
Holly Thorpe,
Elizabeth Stanley,
Dylan Taylor,
Robert Webb

Rubrici speciale

- > Comemorându-l pe Ishwar Modi
- > Prezentarea echipei editoriale din Turcia

MAGAZINE

International
Sociological
Association
isa

VOLUMUL 7 / NUMĂRUL 3 / SEPTEMBRIE 2017
<http://isa-global-dialogue.net/>

GD

Provocarea sociologiei globale

Pe măsură ce mă gândesc la ultimii zece ani în care am fost implicat în ISA, sunt impresionat de influența continuă pe care o are caracterul național asupra formei și conținutului sociologiei. Avem într-adevăr o sociologie internațională reprezentată cel mai bine în ISA de către o serie de Comitete de Cercetare, Grupuri Tematice și Grupuri de Lucru. Totuși, chiar și acestea au adesea un caracter național sau regional. Unitatea spontană aproape primordială în jurul căreia gravitează majoritatea sociologilor tinde să fie mai degrabă națiunea decât lumea. Avem o *sociologie a globalului*, dar o *sociologie globală* cu o comunitate globală este mult mai dificil de realizat, chiar și în era digitală. Multe dintre problemele cu care ne confruntăm - refugiații, migrația, schimbările climatice, capitalul financiar, comercializarea învățământului superior - au o dimensiune globală și chiar dacă putem studia această dimensiune, chiar dacă avansăm teorii despre aceasta, crearea în mod specific a unei comunități globale de sociologi ridică o provocare. În parte, aceasta este o reflectare a diversității culturale și, în special, lingvistice; în parte, este rezultatul modului în care societatea civilă - punctul de referință al sociologiei - este constituită la nivel național prin relația sa cu statul-națiune. Este, de asemenea, dificil să acoperi domeniul învățământului superior, care este unul profund ierarhizat și al cărui profil este atât de diferit pe tot globul, deși, trebuie spus, inegalitățile din cadrul unei discipline pot fi la fel de adânci în interiorul unei țări cum sunt între țări diferite. Într-adevăr, în măsura în care există o comunitate globală, aceasta este alcătuită din legături între grupuri privilegiate de cosmopolitani mobili și bogați în resurse, care se delimitează de cercetătorii limitați la nivel local și care duc lipsă de resurse.

În acest număr, avem două exemple contrastante ale influenței naționale asupra sociologiei. Sociologia italiană a fost balcanizată din punct de vedere istoric prin legături cu Biserica, Partidul Comunist și Partidul Socialist, precum și printr-o diviziune îndelungată între Nord și Sud. Dacă știința politică italiană a fost discreditată prin asocierea sa cu fascismul, sociologia italiană a fost discreditată de asocierea cu Brigăzile Roșii și cu alte tendințe radicale. Sociologia Noii Zeelande, pe de altă parte, are legături cu tradițiile britanice din politicile sociale și se luptă cu moștenirea colonială internă a țării. Este o insulă mică, intimidată de vecinul său puternic, Australia.

Pe scurt, influențele globale asupra sociologiei sunt în general mediate de moșteniri și fortificații naționale. Poziționarea națiunilor în lume are o influență dramatică asupra formării sociologiei: astfel, interviul cu Ibrahim Berisha subliniază experiența colonială a albanezilor din Kosovo, în timp ce interviul cu Martin Albrow se concentrează asupra influenței globale a Marii Britanii.

De la ultimul nostru număr, l-am pierdut pe unul dintre cei mai puternici promotori ai integrării sociologiei naționale și globale. Ishwar Modi s-a dedicat revistei *Global Dialogue* și traducerii acesteia în limba hindi, fiind în același timp și o prezență care a ghidat internaționalizarea studiilor dedicate petrecerii timpului liber. Îi vom simți cu siguranță lipsa, dar proiectul său va dăinui.

> **Global Dialogue** poate fi citită în 17 limbi pe [site-ul ISA](#)
> **Articolele** pot fi trimise la adresa burawoy@berkeley.edu

Sociologii italieni dezbat starea sociologiei în Italia.

Martin Albrow, renumit sociolog, relatează traiectoria sa către sociologia globală.

Ibrahim Berisha descrie situația albanezilor din Kosovo ca fiind o experiență colonială.

Sociologii din Aotearoa scriu despre diversele lor intervenții în societate.

Global Dialogue există datorită unui grant generos de la **SAGE Publications**.

> Echipa Editorială

Editor: Michael Burawoy.

Editor asociat: Gay Seidman.

Editori-șefi: Lola Busuttil, August Bagă.

Editori consultanți:

Margaret Abraham, Markus Schulz, Sari Hanafi, Vineeta Sinha, Benjamin Tejerina, Rosemary Barbaret, Izabela Barlinska, Dilek Cindoğlu, Filomin Gutierrez, John Holmwood, Guillermina Jasso, Kalpana Kannabiran, Marina Kurkchian, Simon Mapadimeng, Abdul-mumin Sa'ad, Ayse Saktanber, Celi Scalon, Sawako Shirahase, Grazyna Skapska, Evangelia Tastsoglou, Chin-Chun Yi, Elena Zdravomyslova.

Editori regionali

Lumea arabă:

Sari Hanafi, Mounir Saidani.

Argentina:

Juan Ignacio Piovani, Pilar Pi Puig, Martín Urtasun.

Bangladesh:

Habibul Haque Khondker, Hasan Mahmud, Juwel Rana, US Rokeya Akhter, Toufika Sultana, Asif Bin Ali, Khairun Nahar, Kazi Fadia Esha, Helal Uddin, Muhaimin Chowdhury.

Brazilia:

Gustavo Taniguti, Andreza Galli, Ângelo Martins Júnior, Lucas Amaral, Benno Alves, Julio Davies.

India:

Rashmi Jain, Jyoti Sidana, Pragya Sharma, Nidhi Bansal, Pankaj Bhatnagar.

Indonezia:

Kamanto Sunarto, Hari Nugroho, Lucia Ratih Kusumadewi, Fina Itriati, Indera Ratna Irawati Pattinasarany, Benedictus Hari Juliawan, Mohamad Shohibuddin, Dominggus Elcid Li, Antonius Ario Seto Hardjana.

Iran:

Reyhaneh Javadi, Niayesh Dolati, Sina Bastani, Mina Azizi, Vahid Lenjanzadeh.

Japonia:

Satomi Yamamoto, Masataka Eguchi, Izumi Ishida.

Kazahstan:

Aigul Zabirowa, Bayan Smagambet, Adil Rodionov, Gani Madi, Almash Tlespayeva, Kuanysh Tel.

Polonia:

Jakub Barszczewski, Katarzyna Dębska, Paulina Domagalska, Adrianna Drozdowska, Łukasz Dulniak, Jan Frydrych, Krzysztof Gubański, Sara Herczyńska, Kinga Jakiela, Justyna Kościńska, Kamil Lipiński, Mikołaj Mierzejewski, Karolina Mikołajewska-Zajac, Adam Müller, Zofia Penza, Teresa Teleżyńska, Anna Wandzel, Jacek Zych, Łukasz Żołądek.

România:

Cosima Rughiniș, Raisa-Gabriela Zamfirescu, Tatiana Cojocari, Andrei Crăciun, Diana Alexandra Dumitrescu, Iulian Gabor, Alexandra Isbășoiu, Rodica Liseanu, Anda-Olivia Marin, Andreea Elena Moldoveanu, Oana-Elena Negrea, Mioara Paraschiv, Ion Daniel Popa.

Rusia:

Elena Zdravomyslova, Anna Kadnikova, Anastasia Daur.

Taiwan:

Jing-Mao Ho.

Turcia:

Gül Çorbacioğlu, Irmak Evren.

Consultant media: Gustavo Taniguti.

> În acest număr

Editorial: Provocarea sociologiei globale

2

> STATUTUL SOCIOLOGIEI ITALIENE

Sociologia italiană la început de secol XXI

de Matteo Bortolini, Italia

4

Gramsci, un străin la el acasă

de Riccardo Emilio Chesta, Italia

6

Sociologie italiană cu caracter dual, 1945-1965

de Andrea Cossu, Italia

8

Internaționalizarea sociologiei în Italia, anii 1970-2010

de Flaminio Squazzoni și Aliakbar Akbaritabar, Italia

10

Stereotipuri de gen în sociologia italiană

de Annalisa Murgia, Marea Britanie și Barbara Poggio, Italia

12

O disciplină dominată în mediul academic din Italia

de Massimiliano Vaira, Italia

14

> INTERVIURI DIN JURUL LUMII

Sfârșitul epocii globale? Un interviu cu Martin Albrow

de Raisa-Gabriela Zamfirescu și Diana-Alexandra Dumitrescu, România

16

Moștenirea colonialismului din Kosovo: Un interviu cu Ibrahim Berisha

de Labinot Kunushevcı, Kosovo

19

> SOCIOLOGIA DIN AOTEAROA, NOUA ZEELANDĂ

Politici de putere în Ōtautahi de după dezastru

de Steve Matthewman, Aotearoa, Noua Zeelandă

22

Sporturi creative în geografia post-dezastru

de Holly Thorpe, Aotearoa, Noua Zeelandă

24

Reducerea la tăcere a abuzului

de Elizabeth Stanley, Aotearoa, Noua Zeelandă

26

Activismul și mediul academic

de Dylan Taylor, Aotearoa, Noua Zeelandă

28

Spre o criminologie indigenă

de Robert Webb, Aotearoa, Noua Zeelandă

30

> COMEMORÂNDU-L PE ISHWAR MODI (1940-2017)

Studiile petrecerii timpului liber au fost pasiunea lui

de Rajiv Gupta, India

32

A Source of Inspiration and Encouragement

de Karl Spracklen, Marea Britanie

34

> RUBRICI SPECIALE

Prezentarea echipei editoriale din Turcia

de Gül Çorbacioğlu și Irmak Evren, Turcia

36

> Sociologia italiană la început de secol XXI

de **Matteo Bortolini**, Universitatea din Padova, Italia

Recent publicată, Sociologia italiană, 1945-2010 de Andrea Cossu și Matteo Bortolini.

După cum am argumentat împreună cu Andrea Cossu în *Sociologia italiană 1945-2010: Un profil intelectual și instituțional*, primii ani de după 1990 au marcat sfârșitul perioadei „eroice”, de fundamente a disciplinei [n. tr. sociologiei], deschizând drumul către o practică științifică mai puțin carismatică și mai profesionalizată, ce poate fi cel mai bine descrisă printr-un amestec paradoxal de „rutinizare fără standardizare.” Absența unui consens științific sau măcar pragmatic cu privire la teme, metode sau cadre teoretice a afectat practica științifică de zi cu zi și relațiile dintre sociologi și diferitele lor categorii de public – colegi italieni sau străini, elite politice naționale și locale, mișcări sociale sau religioase, actori economici și mass-media. Mai mult, aceasta [n. tr. absența unui consens] a împiedicat dezvoltarea unei viziuni comune despre comunitatea sociologică, despre standardele sale profesionale și etice, despre perspectivele sale. Disciplina s-a zbatut să-și construiască o nouă și puternică meta-narațiune despre trecutul, prezentul și viitorul său, până într-aceleia încât chiar și vechile mituri despre „renașterea sociologiei postbelice” sau despre revoltele studențești din 1968 (vezi [Chesta](#) și [Cossu](#) în acest număr, GD7.3) nu mai au sens pentru tinerii sociologi pregătiți în instituții academice consacrate.

Pentru a fi cât mai clar, după cum multe articole publicate în *Global Dialogue* au sugerat, această pluralizare a abordărilor sociologice și a stilurilor de a realiza cercetare s-a produs aproape pretutindeni în ultimii 30 de ani. În Italia, totuși, istoricul particular al disciplinei adaugă fragmentării postmoderne o aromă tipic italiană. Pe parcursul ultimilor cincisprezece ani, trecerea spre neoliberalism manifestată

la nivel global în domeniul educației superioare, cu ale sale ideologii ale managementului și ale pieței, precum și cu atacul său asupra viziunii post-belice privind profesiile academice, a slăbit *componente*-urile (taberele) din Italia, trei grupări academice puternice reunite la sfârșitul anilor 1960 în jurul unor falii politice definite în termeni generali: Romano-Catolică, Comunistă și Socialistă. În același timp, cercetătorii mai tineri au fost încurajați să-și lărgască orizonturile geografice, intelectuale și profesionale, pe măsură ce tot mai mulți sociologi italieni obțin acum diplome sau au stagii postdoctorale în străinătate, participă constant la întâlniri internaționale și sunt membri activi ai rețelelor științifice globale. Drept urmare, unii cercetători din domeniul științelor sociale au abandonat italiana ca principala lor limbă de publicare, distanțându-se de convențiile academice rigide și făcând tot mai puțin probabil ca sociologia italiană, ca disciplină, să ajungă la o imagine sau o practică mai definite și bazate pe un consens (vezi [Squazzoni și Akbaritabar](#) în acest număr, GD7.3).

Pe lângă toate aceste dinamici importante, sociologia italiană se confruntă astăzi cu trei mari provocări: poziționarea sa în imaginarul național cultural și intelectual, rolul său în cadrul științelor sociale și într-un sens mai general în lumea academică neoliberală, precum și o provocare ce ține de infrastructura instituțională și asociativă.

Una dintre cele mai mari probleme care afectează sociologia italiană este lipsa de recunoaștere [n. tr. a acestei discipline] în cadrul imaginarului național și social (vezi atât [Vaira](#), cât și [Murgia și Poggio](#) în acest număr, GD7.3). Dincolo de un grup de individualități carismatice din prima generație de sociologi care au câștigat proeminență ca politicieni de rang înalt sau figuri intelectuale publice, influența profesiei de sociolog asupra societății italiene a fost una scăzută. Pe de o parte, amintirea îndepărtată a momentului italian 1968 prelungit până în anii 1970 (când mai mulți alumni ai Universității din Trento s-au alăturat grupării teroriste Brigăzile Roșii, în timp ce alți sociologi au condus organizațiile Noii Stângi) contribuie la o imagine persistentă a sociologului ca fiind un

intelectual partizan și care nu prezintă încredere – imagine consolidată prin actuala decizie venită din partea unor cercetători sociali de a juca rolul de ideologi, „intelectuali organici” sau consultanți pentru mișcări politice, sindicate sau asociații ale societății civile. Pe de altă parte, începând cu mijlocul anilor 1980, sociologii au fost criticați ca fiind prea expansivi, până într-acolo încât adesea sunt văzuți drept niște anoști *tuttologi* (atotcunoscători). Deși colegi dintr-o generație mai tânără au început să fie recunoscuți drept figuri intelectuale publice – printre care Ilvo Diamanti, Mauro Magatti și Giovanni Semi, a cărui carte *Gentrification* publicată în 2015 a făcut senzație – mai este nevoie de timp și efort pentru a reinnoi imaginea disciplinei sau pentru a-i restabili legitimitatea în dezbaterile despre procese sociale.

Destinul sociologiei academice rămâne interconectat cu cel al sistemului italian de educație superioară. În 2004-2005, o inițiativă națională și-a propus să colecteze, analizeze și evalueze productivitatea științifică a personalului academic. Deși au avut puține consecințe reale, rezultatele au relevat o imagine sumbră: sociologia italiană a performat cel mai slab dintre științelor sociale, fapt ce a generat noi eforturi de îmbunătățire a calității cercetărilor publicate. Mai târziu, guvernul neoliberal Berlusconi a introdus o reformă radicală și puternic contestată în rândul educației superioare italiene (legea 240/2010), cauzând puternice dispute intra- și inter-disciplinare în ultima parte a anului 2012. Publicarea rezultatelor ASN – procesul național de calificare științifică – a introdus un nou meca-nism de recrutare: doar unu din cinci aplicanți era considerat calificat pentru viitoare poziții de profesori asociați sau titulari. Mai mult, universitățile italiene din Nord au performat mult mai bine decât cele din Centru sau Sud, cu mai mulți candidați câștigând titlurile necesare avansării lor în carieră.

Drept urmare, dezbaterile despre inegalitățile regionale și dintre subdomeniile disciplinei, despre puterea celor trei tabere academice și despre fragmentarea disciplinei s-au purtat în termeni neobișnuiți de înflăcărați. Una din cele mai dificile

polemici s-a concentrat pe criteriile de evaluare consacrate în legea din 2010, care răsplăteau într-o manieră disproporționată carierele orientate spre cercetare intensivă. Lucrările publicate în jurnale străine sau apartenența la rețele globale de cercetare erau evaluate pozitiv, în timp ce activitatea didactică și serviciile prestate pentru instituția de care cineva aparține nu erau considerate demne de evaluare. În medie, sociologii cosmopoliți care și-au întors spatele, total sau parțial, domeniului sociologiei italiene au obținut scoruri mai bune decât colegii orientați mai degrabă local.

În final, controversese legate de reforma din 2010 au avut un impact profund și poate neașteptat asupra Asociației Italiene de Sociologie (AIS), creată în 1983 drept un punct de întâlnire pentru cele trei tabere academice, cu scopul de a administra în comun alocarea de posturi academice și fonduri de cercetare. Asociația și-a pierdut treptat prestigiul și atractivitatea, iar acțiunile acesteia ulterioare publicării rezultatelor de către ASN au determinat mulți sociologi din zona academică să se retragă din asociație. Pe măsură ce numărul de membri a ajuns la cel mai scăzut nivel, organizația a încercat să se reinnoiască, întărind atât rolul său public, cât și atractivitatea ca principal deținător al standardelor disciplinei. În același timp, totuși, sociologii economici – care în general au obținut scoruri medii mai bune în evaluarea cercetării științifice – au decis să abandoneze AIS, creând o nouă asociație profesională sub-disciplinară. În ianuarie 2017, Societatea Italiană a Sociologiei Economice (SISEC) a organizat prima sa conferință națională, cu aproximativ 220 de membrii înscriși – aproape unu din zece sociologi din zona academică. Doar timpul va putea spune dacă această dublă reinnoire va da roade și dacă va ajuta sociologia italiană să treacă peste una din cele mai turbulente și imprevizibile perioade din istoria sa. ■

Adresa de corespondență:
Matteo Bortolini <matteo.bortolini@unipd.it>

> Gramsci, un străin la el acasă

de **Riccardo Emilio Chesta**, Institutul Universitar European, Fiesole, Italia

Antonio Gramsci.

Indebaterile contemporane din domeniul științelor sociale, sociologia critică și marxismul sunt puse de obicei împreună. De fapt, relația dintre cele două nu este deloc una evidentă. Reconstrucția științelor sociale în Italia după cel de-al Doilea Război Mondial ilustrează perfect lupta pentru hegemonie când vine vorba despre studiul „socialului” – și relațiile conflictuale inerente dintre sociologie și marxism.

Nu folosesc întâmplător conceptul de *hegemonie*: ambivalența manifestată de marxistii italieni față de științele sociale poate fi urmărită în trecut până la Antonio Gramsci. Începând cu fondul filosofic al lui Gramsci și până la conceptualizarea sa strategică a intelectualilor și la felul în care opera lui Gramsci a fost folosită de către Partidul Comunist Italian, există multe elemente care au contribuit la distanța creată între Gramsci și sociologia italiană postbelică. În contrast cu larga apreciere internațională venită din partea cercetătorilor din domeniul social,

Gramsci este efectiv „un străin la el acasă”, adică în domeniul italian al științelor sociale.

> Cripto-idealism în marxismul lui Gramsci

Construindu-și cadrul teoretic, Gramsci s-a confruntat cu autoritatea intelectuală publică din vremea sa: filosoful napoletan Benedetto Croce, a cărui influență teoretică și politică a fost dominantă pe parcursul primei jumătăți a secolului XX. De fapt, cel mai citat și discutat autor din lucrarea lui Gramsci *Scrisori din închisoare* nu este nici Marx și nici Lenin, ci Croce.

În calitate de susținător al unui istoricism idealist, Croce a negat însăși existența unei „științe a socialului”, angajându-se într-o consistentă argumentație epistemologică pentru a afirma întâietatea dreptului și pentru a respinge definitiv posibilitatea ca sociologia să fie o disciplină științifică. În pofida cunoașterii limitelor paradigmei lui Croce – în principal refuzul de a vedea marxismul ca pe o filosofie a istoriei – Gramsci a pledat deschis în favoarea unui „anti-Croce” pentru a depăși hegemonia idealistă și spiritualistă din cultura italiană. În același timp, *Scrisorile din închisoare* angrenează principalele lucrări din științele sociale ale aceluși timp – chiar dacă dintr-un punct de vedere critic și recunoscând cumva promisiunea științelor sociale cu privire la studierea riguroasă a societății și politicii italiene.

> Un Gramsci al lui Togliatti

Pentru a înțelege cum și de ce intelectualii italieni din anii 1950 au adoptat o interpretare cripto-idealistă a operei lui Gramsci, nu putem să ne concentrăm pur și simplu doar asupra scrierilor sale. Mai degrabă trebuie să privim contextul în care principalele lucrări ale lui Gramsci – schițate stângaci și împrăstiate printr-o închisoare fascistă la momentul morții sale în 1937 – au fost pentru prima oară publicate. *Scrisorile din închisoare* au apărut doar postum, într-o versiune îngrijită de Palmiro Togliatti, vechi prieten al lui Gramsci și principalul lider al Partidului Comunist, precum și de jurnalistul comunist Felice Platone. Prima ediție a împărțit opera lui Gramsci în mai multe volume distincte, publicate între 1948 (*Materialismul istoric și filosofia lui Benedetto Croce*) și 1949 (*Intelectualii, Il Risorgimento*

>>

(lb. ro. *Unificarea Italiei*) și *Gânduri despre Machiavelli*). Togliatti și Platone l-au prezentat pe Gramsci drept principalul continuator al tradiției culturale italiene, reconstruind o descendență intelectuală ideală, ce-i cuprindea pe De Sanctis, Spaventa, Labriola, Corce și, în cele din urmă, pe Gramsci. În același timp, a fost stabilită o strategie clară de hegemonie culturală printr-o utilizare „neo-machiavelică” specifică a analizei lui Gramsci privind formarea partidelor de masă – sau ceea ce Gramsci numea „Prințul Modern.”

Această încadrare particulară a lucrării filosofului marxist a avut un dublu scop. În primul rând, Gramsci a fost pus în legătură cu Croce și cu idealismul istoric – legitimând cultura Partidului Comunist în rândul burgheziei dominante. În al doilea rând, moștenirea sa intelectuală a trebuit să fie transformată pentru a susține direcția neo-machiavelică a acestei mișcări sociale istorice [n. tr. comunismul], cu Togliatti în calitate de lider al partidului și cu această formațiune politică drept principal actor politic conducând clasa muncitoare. Prin această adaptare, Gramsci a fost prezentat drept un susținător al conducerii reprezentative democratice în cadrul mișcărilor sociale, un filosof burghez progresist mai degrabă decât un om de știință interesat de culturile populațiilor din afara structurii hegemonice, și un istoric idealist ce neagă valoarea științelor sociale.

> Veriga lipsă

În anii 1950, opera lui Gramsci a devenit un instrument cheie pentru o generație de intelectuali ce căutau să creeze o burghezie de stânga, în timp ce acuzau nou-apărutele științe sociale că fiind „o unealtă a șefilor” importată din SUA pentru a îmblânzi ideologic clasa muncitoare. De fapt, unul dintre cei mai importanți susținători în Italia ai sociologiei a fost antreprenorul Adriano Olivetti, cel care a regrupat și susținut financiar experți și intelectuali aflați în legătură cu Partidul Socialist. În cadrul companiei sale din Ivrea, Olivetti a creat un „departament de relații sociale” unde tineri din zona academică puteau studia lucrări influente ale sociologiei americane și, de asemenea, puteau aplica instrumente sociologice în studiul relațiilor industriale.

Liderii și intelectualii comuniști au rămas sceptici cu privire la proiectul lui Olivetti de „întreprindere comunitară”, văzându-l ca pe un efort al angajatorilor de a preveni conflictul dintre clase printr-un filantropism tehnocratic. Într-un articol publicat în ziarul oficial *Il Contemporaneo* din septembrie 1955, intelectualul comunist Fabrizio Onofri a discreditat mișcarea culturală și politică a lui Olivetti ca fiind un mesianism straniu, descriindu-l pe acesta drept un Allah mediocru, iar pe sociologul Franco Ferrarotti, mâna dreaptă a lui Olivetti, drept al său profet Mahomed. În anii 1950, gramscismul oficial devine deopotrivă o filosofie idealistă a istoriei construite pe asumții teoretice stricte, dar fără teste empirice, cât și un manual pentru „democrația progresistă” a lui Togliatti, o strategie orientată

spre a câștiga gradual concesii pentru clasa muncitoare în cadrul instituțiilor democratice ale Republicii Italiene.

O interpretare alternativă a lui Gramsci s-a produs odată cu emergența unor noi grupuri critice de stânga în cadrul Partidului Comunist Italian (PCI), ca urmare a două evenimente. În 1955, alegerile sindicale interne de la fabrica FIAT – unul din centrele naționale pentru mișcarea clasei muncitoare – au produs un rezultat șocant: CGIL, unul dintre principalele sindicate din Italia și aliatul cel mai puternic al PCI la nivelul fabricilor, a obținut un scor aproape la jumătate față de cel prognozat. Un an mai târziu, represiunea sovietică a protestelor din Budapesta a amplificat motivele latente de nemulțumire, producând o mare dezbatere printre intelectualii de stânga, mulți dintre aceștia părăsind partidul.

Cu toate acestea, când intelectuali mai tineri și implicați (inclusiv grupul *Quaderni Rossi* condus de Raniero Panzieri) au început, la sfârșitul anilor 1950, să conteste marxismul italian instituționalizat, aceștia s-au reorientat spre o formă militantă de cercetare sociologică – „*inchiesta operaia*” („anchetă asupra clasei muncitoare”) – pentru a critica interpretarea avută de Togliatti cu privire la scrierile lui Gramsci. Acest fapt nu a implicat, însă, nicio redescoperire reală a teoreticianului; de fapt, abia în 1967 Institutul Gramsci a încurajat sociologii din zona academică să exploreze contribuția lui Gramsci, într-un dialog care, cu toate acestea, nu a pus bazele unui demers științific serios. Iar, în timp ce revoltele din 1968 au ajutat la reînnoirea sociologiei critice prin importul lucrărilor Școlii de la Frankfurt, cei mai mulți sociologi din zona academică, în încercarea lor de profesionalizare, au evitat să ia contactul cu teoriile critice. Odată cu criza marxismului și a teoriilor macro-sociologice de la sfârșitul anilor 1970, Gramsci a părut să fie doar ca un alt obiect de studiu pentru istoriografia filosofiei.

Aici se află paradoxul: în etapa crucială a emergenței și consolidării lor în Italia, nici sociologia academică, nici cea publică nu au fost capabile să-l întâlnească pe „realul Gramsci”. În timp ce în restul lumii – din SUA și Marea Britanie și până în America Latină și India – teoriile lui Gramsci ofereau instrumente intelectuale vitale pentru cercetarea socială științifică din domeniul studiilor culturale sau al populațiilor aflate în afara structurii hegemonice, precum și în domeniul economiei politice sau al relațiilor internaționale, în Italia contribuțiile sale au fost în mare parte ignorate, deopotrivă de sociologii din sfera academică și din cea critică – o situație ce a însemnat că marele gânditor din Sardinia a devenit un intelectual global, în timp ce, în mare măsură, a rămas „un străin la el acasă.” ■

Adresa de corespondență: Riccardo Chesta <riccardo.chesta@eui.eu>

> Sociologie italiană cu caracter dual, 1945-1965

de **Andrea Cossu**, Universitatea din Trento, Italia

Franco Ferrarotti, unul dintre fondatorii sociologiei ocupaționale din Italia.

In domeniile științifice, calea care duce spre acceptare intelectuală și instituționalizare este aproape invariabil una dificilă, implicând nu doar dezbateri despre limite, cât și crearea unei infrastructuri complexe și uneori exclusive, prin intermediul căroră disciplina se poate clădi și chiar poate înflori. Italia de după al Doilea Război Mondial nu a făcut excepție, în special în ceea ce privește științele sociale. Științele politice au fost deseori percepute ca fiind discipline „fasciste”; statistica purta stigmatul implicării în eforturile coloniale. Filosofia idealistă s-a aflat în frunte, prin criticile aduse frecvent științelor sociale - mai ales împotriva celei mai slabe dintre toate, sociologia.

Sociologia italiană a făcut astfel primii săi pași într-un mediu nefavorabil, caracterizat nu doar de ostilitatea academică și de atacurile politice ale intelectualilor organici ai Partidului Comunist Italian, ci și de constrângerile instituționale ale universităților italiene, care complica eforturile de a crea nișe pentru disciplinele emergente. Un amestec letal de birocratizare publică de la vârf în jos și de dinamică patrimonială locală a însemnat că sociologii au fost nevoiți să-și dezvolte disciplina în mare parte în afara universităților. Sociologii au ajutat, deși uneori au făcut-o dintr-o poziție subordonată, la construirea unei infrastructuri de centre de cercetare, edituri și școli pentru asistenți

sociali - o configurație care a avut un impact de lungă durată chiar și după anii 1960, când sociologii au început să fie acceptați în ierarhiile academice.

În Italia, reflecțiile asupra instituționalizării sociologiei au fost adesea centrate în jurul istoriei pozițiilor intelectuale. Așa cum am argumentat alături de Matteo Bortolini în *Sociologie italiană 1945-2010*, trebuie totuși să cercetăm mai profund pentru a înțelege de ce o cohortă de tineri cercetători - adesea marginalizați în cadrul domeniilor consacrate unde au studiat - au devenit sociologi și, mai târziu, au intrat în mediul academic. Descoperirea sociologiei de către această cohortă, cu alte cuvinte, trebuie să fie examinată

>>

din punct de vedere sociologic, concentrându-ne pe domenii, relații și procese, înlocuind astfel accentul pus pe agentitate (lb. eng. *agency*) și strategii intenționate care au caracterizat majoritatea expunerilor anterioare ale disciplinei în Italia.

Deceniul dintre 1951 (când una dintre cele mai importante reviste, *Quaderni di Sociologia*, a fost fondată de Franco Ferrarotti și de consilierul său, filosoful Nicola Abbagnano) și 1961 (când primele trei catedre complete de sociologie au fost înființate după o competiție națională) a fost caracterizat de construirea infrastructurii disciplinei și de crearea a ceea ce încă reprezintă principalele centre de sociologie ale țării. Privind retrospectiv, Diana Pinto a împărțit această epocă în două perioade aproximativ echivalente: dacă 1950-1956 a fost marcată de descoperirea sociologiei, în ultima parte a perioadei sociologia a dobândit „o centralitate culturală”. Dar „policentrism” ar fi putut fi o metaforă mai bună.

Deși universitatea era o instituție centrală în sfera intelectuală italiană, sociologii nu s-au transformat în masă în reprezentanți ai mediului academic până la sfârșitul anilor 1960 - când Balbo și colegii au diagnosticat sociologia drept o „știință bolnavă”, recunoscând eșecul unui vis prin care sociologii ar putea servi drept mareșali de teren pentru modernizarea țării, transformând, astfel, mediul academic în singura alternativă viabilă pentru sociologi. Înainte de acea schimbare, infrastructura sociologică din Italia era în mare parte extra-academică, cu centre de cercetare precum Centrul Național de Prevenire și Protecție Socială (*Centro Nazionale di Prevenzione e Difesa Sociale*) din Milano, asociații culturale precum *Il Mulino* din Bologna și mișcări politice precum *Comunità*, fondată de antreprenorul Adriano Olivetti, a cărei viziune

antreprenorială neobișnuită a identificat știința socială aplicată drept un instrument vital pentru împuternicirea (lb. eng. *empowering*) comunităților în interiorul și în afara fabricii. Aceste centre de cercetare au stabilit contacte de durată cu fundațiile culturale și organismele internaționale (precum Fundația Ford și UNESCO), în timp ce editurile proeminente - inclusiv *Einaudi*, *Comunità* (fondată tot de Olivetti) și *Il Mulino* - au fost implicate atât în debateri intelectuale despre cum sociologia diferă de alte discipline (în special filosofia), precum și în răspândirea de analize empirice și cercetări de teren. În același timp, o rețea largă de cercetători din unele institute universitare (din Milano, Geneva, Torino, Florența și Portici) a urmărit în principal cercetarea aplicată în relații industriale, sociologie economică, studii comunitare și geografie electorală.

Până la sfârșitul anilor 1950, sociologia italiană a fost astfel o disciplină cu caracter dual, împărțită între punerea accentului pe teorie (cu o înclinație puternic funcționalistă) ca un mijloc de a obține legitimitate și eforturile de a efectua cercetare aplicată. Rezultatele au fost mixte. „Teoria” însemna deseori o reproducere a lecturilor dogmatice și parțiale ale lui Parsons, Merton și Lazarsfeld; munca de teren implica adesea sondajele standard și etnografie de bază, cu puțin loc pentru cercetare inovatoare.

În ciuda acestei viziuni înguste, totuși sociologia a devenit o „știință normală”, ceva de care era mare nevoie. Prima generație de sociologi (inclusiv Ferrarotti, Alessandro Pizzorno, Sabino Acquaviva, Eugenio Pennati, Achille Ardigò, Luciano Cavalli, Giorgio Braga, Filippo Barbano, al căror statut de docent liber (*libero docente*) le-a permis să predea cursuri în universități) și-au folosit expertiza și credibilitatea pentru a constitui noduri disciplinare în universitățile majore. Din această

poziție, au pregătit o nouă generație, mai specializată, ai cărei membri au umplut rândurile disciplinei, în contextul tranziției Italiei la un sistem universitar de masă, în care științele sociale au devenit mai centrale.

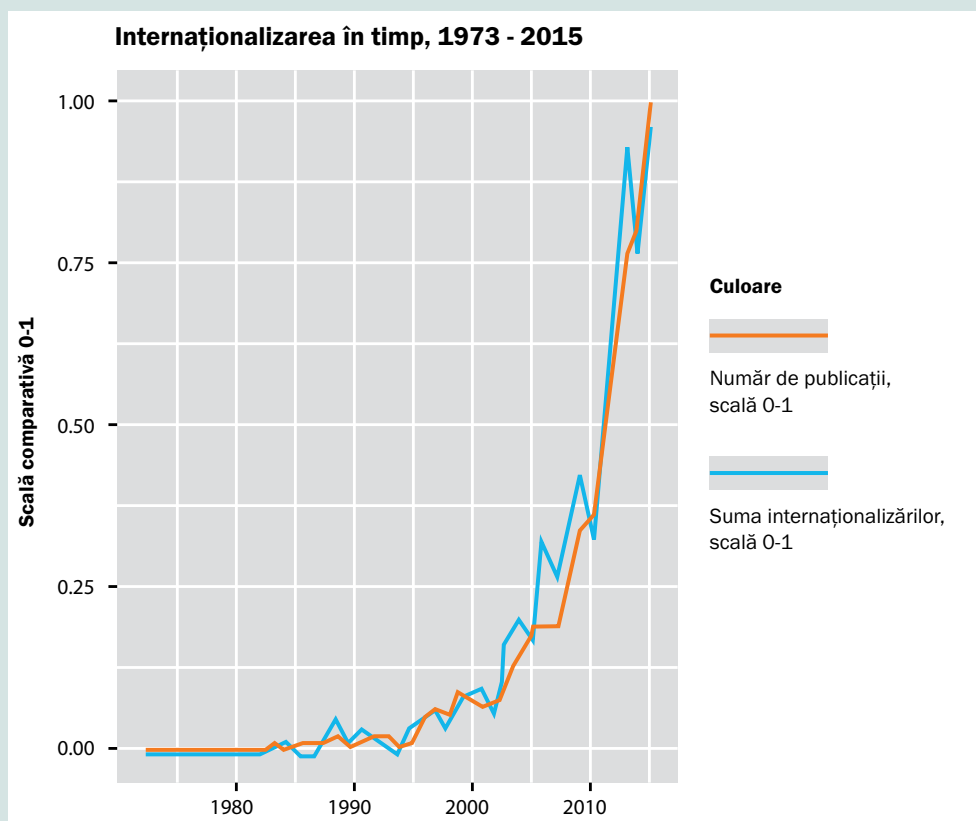
Astfel, în anii 1960, peisajul disciplinei s-a schimbat dramatic. S-a spulberat visul conform căruia sociologii l-ar servi pe prințul Italiei în calitate de consilieri în ceea ce privește modernizarea țării; în schimb, sociologia a găsit un statut mai stabil în interiorul și în afara mediului academic, care devenise acum principalul loc de formare și reproducere sociologică. Prima instituție de acordare a diplomei de sociolog a fost înființată la Trento, în 1962; după această alegere crucială, au fost înființate alte Facultăți de Sociologie, împreună cu specializări în sociologie în cadrul Facultăților de Științe Politice.

Astfel, la aproximativ douăzeci de ani după încercările timide de a legitima sociologia în Italia, academizarea sociologiei a început în forță. Pentru o lungă perioadă de timp, sociologia a fost o disciplină al cărui câmp de lucru și obiceiuri au fost modelate mai mult de cerințele de bază ale cercetării decât de prestigiul intelectual asociat cu acceptarea de către reprezentanții mediului academic. Deloc surprinzător, acest exil lung din zona universitară a avut consecințe uriașe, modelând nu numai atitudinea sociologilor, dar și tipul de cercetare care a fost favorizat, precum chiar și orientarea teoretică a unor personalități majore. Abia spre sfârșitul anilor 1960 (și chiar mai puternic în anii 1970), sociologia italiană a luat măsuri decisive în direcția sofisticării teoretice, empirice și metodologice. ■

Adresa de corespondență:
Andrea Cossu <andrea.cossu@unitn.it>

> Internaționalizarea sociologiei în Italia, anii 1970-2010

de **Flaminio Squazzoni** și **Aliakbar Akbaritabar**, Universitatea din Brescia, Italia

Internaționalizarea sociologiei italiene, 1973-2015.

Sociologii italieni își desfășoară activitatea într-o arie largă de instituții de învățământ și de cercetare situate în diferite regiuni ale Italiei. Practicile de angajare și de promovare consacrate - dezvoltate printr-o combinație complicată de reglementări de sus în jos, școli „paradigmatice” conflictuale care coexistă și „clici” locale - au permis sociologilor să își extindă influența academică și să ocupe poziții în multe instituții. De exemplu, în cadrul universităților italiene, numărul corpului profesoral de sociologie este similar cu cel al corpului profesoral de economie (circa 1000 de profesori cu normă întreagă, asociați și asistenți universitari). Totuși, deși acest lucru ar putea arăta evoluția de succes a comunității noastre, este neclar dacă aceste practici au alimentat cu adevărat cercetarea de nivel înalt sau au pus-o în pericol.

Pentru a obține o perspectivă cantitativă asupra publicațiilor sociologilor, am luat numele tuturor celor 1227 de sociologi italieni (inclusiv candidați post-doctorali înscrși în 2016) de pe

site-ul Ministerul Italian al Universității și Cercetării (MIUR) și apoi i-am căutat în baza de date Scopus, care include reviste internaționale, lucrări de conferințe, monografii și capitole de carte, precum și cele mai prestigioase reviste naționale, din anii 1970 până în anii 2010.

Am constatat că 63,8% dintre sociologii italieni au cel puțin o publicație indexată în Scopus. Acest lucru înseamnă că unu din trei sociologi din Italia nu are nici măcar o singură referință în reviste recunoscute internațional, lucrări de conferințe, serii de cărți sau în cele mai prestigioase reviste din Italia.

Câteva nume de sociologi italieni apar frecvent în baza de date. De exemplu, cinci persoane au publicat peste 35 de lucrări indexate. Pe de altă parte, aproximativ 20% (249 de sociologi) au publicat doar un singur articol de-a lungul întregii lor cariere. Dacă luăm în considerare impactul publicațiilor, am constatat că 52,4% (1840 din 3515 publicații) nu au avut nicio citare reflectată în date.

>>

Interesant este că datele sugerează o divizare geografică. Sociologii care lucrează în universități din Nordul (45,5%) și Centrul (27,2%) Italiei au publicat în mod semnificativ mai mult decât cei care lucrează în universitățile din Sud, sugerând fie o prejudecată auto-selectivă, fie un efect negativ care ține de context, probabil reflectând dezvoltarea socială și economică inegală de-a lungul regiunilor geografice. Cu toate acestea, doar o analiză ulterioară a procesului de angajare din cadrul universităților, care ar necesita refacerea comisiilor de angajare și a candidaților prin intermediul bazei de date a Ministerului Italian al Universității și Cercetării, ar putea arăta dacă această prejudecată se datorează mai mult auto-selecției și homofiliei decât efectelor contextului.

În timp ce observatorii din mediul academic italian ar putea să nu fie surprinși de această constatare, am obținut alte rezultate interesante atunci când au fost incluse serii de timp. Am luat în considerare lucrările internaționale colective, care sugerează că sociologii sunt mai activi în comunitatea internațională și astfel sunt mai expuși la standardele internaționale de cercetare. După ce numărul de co-autori non-italieni a fost calculat ca procent din numărul total de co-autori pentru fiecare individ în parte și după scalarea datelor în timp, am constatat că rata colaborărilor internaționale a crescut semnificativ în ultimii ani, la fel cum s-a întâmplat și cu numărul publicațiilor. Aceste tendințe sunt destul de similare, cu o creștere de peste 50% a colaborărilor internaționale în ultimii zece ani (a se vedea figura).

Deși o analiză ulterioară ar necesita o atenție sistematică asupra factorilor cauzali, această tendință este probabil un rezultat pozitiv al evaluării naționale a cercetării realizate de către ANVUR (Agenției Naționale a Italiei pentru Evaluarea Sistemului Universitar și de Cercetare), care a fost creată în 2010 și a evaluat publicațiile cercetării sociologice din 2004. Deși este nevoie de timp pentru ca oamenii de știință să-și adapteze strategiile de publicare, mulți sociologi care nu erau familiarizați în mod deosebit cu revistele internaționale au realizat probabil importanța publicării în jurnale bine cotate. Alternativ, sociologii care au publicat internațional e posibil fi decis să investească și mai mult în publicațiile internaționale pentru a recupera o investiție inițială.

Nu vrem să sugerăm că presiunile instituționale au simple efecte darwiniste, în care cercetătorii se adaptează pur și simplu pentru a-și spori aptitudinile. Cu toate acestea, creșterea concurenței pentru fonduri la nivel național și internațional și atenția sporită acordată productivității universităților și departamentelor ar putea promova o internaționalizare sporită, precum și importanța publicării în reviste internaționale prestigioase, cu scopul de a crește reputația academice a acestora [n. tr. a cercetătorilor]. Pe scurt, am putea spune „*Eppur si muove*” – „Și totuși se mișcă!” ■

Adresa de corespondență: Flaminio Squazzoni <flaminio.squazzoni@unibs.it>

> Stereotipuri de gen în sociologia italiană

de **Annalisa Murgia**, Școala de Business a Universității din Leeds, Marea Britanie și
Barbara Poggio, Universitatea din Trento, Italia

Revolta studenților din Trento, 1968.

Relația sociologiei italiene cu studiile de gen este mai degrabă una complexă, fiind legată de o serie de evenimente și fenomene ce caracterizează atât contextul academic italian, cât și evoluția mișcării feministe în Italia.

Perspectivile de gen au apărut în dezbaterile sociologice din Italia la sfârșitul anilor 1970, datorită câtorva socioloage pioniere. Precum în multe țări, primele reflecții teoretice despre gen au apărut în Italia în afara mediului academic, fiind în strânsă legătură cu activismul politic pentru drepturile egale ale femeilor și cu subiecte

>>

Reuniunea feministelor din Trento în 1968.

precum avortul sau divorțul. Cu toate acestea, conexiunea strânsă cu activismul politic a întârziat instituționalizarea studiilor de gen în cadrul unui sistem academic care se prezintă pe sine ca independent de orice afiliere politică și în cadrul sociologiei, disciplina ce caută să combată acuzațiile de propagandă politică și scopuri ideologice.

Dar societatea italiană a fost caracterizată de-a lungul timpului - și încă este îmbibată - de o ordine de gen tradițională, încă reflectată clar în sistemul universitar. Inegalitățile mari de gen pot fi încă întâlnite în carierele științifice, în special în „efectul de foarfecă” ce persistă: femeile studente și absolvente depășesc numărul bărbaților, iar mai multe femei decât bărbați sunt doctorande sau post-doctorande, dar prezența femeilor scade de obicei dramatic în tranziția către cariera academică. În anul 2015, în științele politice și sociale, femeile reprezentau doar 26% din numărul profesorilor titulari, 39,3% din profesorii asociați și 46,7% din asistenții universitari (Ministerul Educației și Cercetării Universitare, 2016). Puține femei se află în consiliul de administrare al jurnalelor științifice, în special în cele de rang înalt.

Mai mult, structura rigidă a curriculumului academic din Italia, care prevede un număr limitat de cursuri oficiale corelate cu programa ministerială centralizată, contribuie la marginalizarea studiilor de gen în învățământul superior. Este dificil să se introducă noi discipline, în special dacă acestea nu se bucură de o legitimitate completă - cum este și cazul studiilor de gen - sau dacă cei care vin cu aceste propuneri dețin poziții academice marginalizate sau de începători.

În același timp, pătrunderea studiilor de gen în mediul academic a fost îngreunată chiar și de către dezbaterile din cadrul mișcării feministe. Concret, teoria diferenței, care a jucat un rol important în Italia, a favorizat revendicările pentru conștiința de sine și separatism, dând naștere neîncrederii în universități, acestea fiind percepute drept bastioane ale puterii academice și patriarhale. Mai mult, așa cum menționează Saraceno, cercetătoarele din Italia care au dorit să influențeze curriculumul academic au dezbătut îndelung strategiile instituționale care urmau să fie adoptate: ar fi mai bine dacă ar introduce un curriculum specializat pe studii de gen și feminism sau

ar trebui să răspândească în masă perspectiva de gen? Dată fiind rigiditatea instituțională a sistemului universitar din Italia, cele mai multe au optat pentru răspândirea în masa, punând accentul, în cadrul disciplinelor de predare obișnuite, pe femei, apoi pe gen, oferindu-le studenților seminare, inițiative și evenimente în plus față de curriculum existent și, eventual, creând centre de cercetare a genului.

De-abia la finalul anilor 1980 studiile de gen au început să lupte pentru un statut instituțional pe deplin recunoscut, luptă care a continuat și în secolul XXI. În sociologie, un pas important în procesul de instituționalizare a venit în 2012, odată cu crearea unei secții speciale în cadrul Asociației Sociologice Italiene.

De-a lungul anilor, studiile de gen în Italia s-au extins treptat - dar această creștere a fost oarecum fragmentată și nesistematică. Astăzi, prezența studiilor de gen în comunitatea academică din Italia este încă limitată la zone specifice; acreditarea predării și cercetării pe tema diferențelor de gen este adesea legată nominal de anumite cercetătoare, fiind bazată pe recunoașterea obținută de către acestea în instituțiile și comunitățile lor științifice. Mai mult, oportunitățile pentru specializarea în studii de gen în domeniul universitar și post-universitar sunt încă foarte limitate. Cum reiese dintr-un studiu, din totalitatea cursurilor pentru licență și masterat din anul 2011-2012, doar 57 cursuri erau centrate pe subiectul genului - o proporție mică raportată la potențialul major al cursurilor oferite. O pătrime dintre cursurile care se axează pe studierea genului sunt în domeniul sociologiei; nu există specializări în studii de gen la licență. Cursurile post-universitare în studii de gen erau de asemenea reduse: 12 specializări, 6 studii de masterat și 4 cursuri de doctorat. În ultimii ani, s-a înregistrat mai degrabă un regres în lansarea sau extinderea cursurilor de gen, atât din cauza politicilor de austeritate și drept consecință a tăierii resurselor financiare, cât și din cauza faptului că perspectiva de gen încă întâmpină dificultăți în a obține recunoaștere în mediul academic - o situație exacerbată de acuzațiile constante de prejudecăți politice și de o campanie recentă, raportată pe scară largă, a asociațiilor Catolice dogmatice și a mișcărilor care caută să nege fundamentarea științifică a studiilor de gen. Toate acestea tind de asemenea să limiteze recunoașterea și diseminarea cercetării studiilor de gen, amplificând marginalizarea cercetătorilor.

În ciuda rezultatelor substanțiale și a contribuției semnificative aduse diferitelor discipline din științele sociale și din afara acestora, astăzi studiile de gen în Italia sunt caracterizate de ceea ce Di Cori numește „profilul identității nedeterminate”. Chiar și în sociologie, studiile de gen eșuează în a-și consolida o prezență pe deplin legitimă și sistematică în curriculum instituțional, un tipar corelat cu dezechilibre de gen persistente și semnificative la nivel de cariere în mediul universitar italian. ■

Adrese de corespondență:

Annalisa Murgia <a.murgia@leeds.ac.uk>

Barbara Poggio <barbara.poggio@unitn.it>

> O disciplină dominată

în mediul academic din Italia

de **Massimiliano Vaira**, Universitatea din Pavia, Italia

Mult timp contestată, recunoașterea sociologiei ca disciplină științifică și academică în universitățile din Italia este un eveniment recent. Fiind apariție târzie, recunoașterea și instituționalizarea acesteia în mediul academic și la nivel de societate nu poate fi considerată încă pe deplin consacrată. Drept urmare, chiar și astăzi sociologia ocupă o poziție dominată în mediul academic. Abordând o perspectivă bourdieusiană, acest eseu descrie statutul disciplinei în anii 2000, utilizând date oficiale legate de numărul profesorilor titulari din mediul academic, materii de studiu și departamente ca indicatori ai gradului relativ scăzut al instituționalizării sociologiei, ai poziției dominate a acestei discipline și ai puterii sale limitate în cadrul mediului academic din Italia, înainte de a trece la o analiză a altor aspecte de statut și stare ale disciplinei.

Sociologia poate fi considerată o disciplină hibrid aparținând științelor umaniste, dar poziționată la granițele dintre cercetarea pură și cea aplicată. Reflecțiile asupra fundamentelor sale teoretice, epistemologice și ontologice aduc sociologia mai aproape de filosofie, o știință pură, în timp ce dimensiunea empirică a anchetelor sociologice produce cunoaștere aplicată, utilizabilă în diverse scopuri în diferite sfere sociale. Cu toate că și alte discipline (cum ar fi economia, psihologia, fizica) împart acest caracter hibrid cu sociologia, cele mai multe dintre acestea înclină spre polul pur sau aplicat, acestea fiind caracterizate adesea de o distincție internă mult mai clară și instituționalizată dintre produsul cunoașterii teoretice și cel practic/aplicat, față de situația ce caracterizează sociologia, în general.

În această privință, sociologia ocupă oarecum o regiune periferică în cadrul mediului academic. Având în vedere instituționalizarea sa recentă și încă incompletă, precum și caracterul său hibrid, sociologia păstrează o

„identitate” științifică incertă, rămânând constrânsă la marginile mediului academic și fiind adesea tratată ca irelevantă în cadrul dezbaterii publice.

Această poziție de periferică a sociologiei, atât în domeniul academic, cât și în societate, slăbește puterea disciplinei – un fapt ilustrat de datele naționale care relevă lipsa de instituționalizare a disciplinei, poziția sa marginală în mediul academic și, prin urmare, puterea sa limitată.

Ca punct de pornire, din circa 900 de departamente din întregul sistem universitar italian (care include 97 de instituții publice, private și „virtuale”), există în prezent doar cinci departamente de sociologie – acestea fiind departamentele în care termenul de „sociologie” este inclus în denumirea oficială a instituției și unde majoritatea angajaților sunt sociologi. În 2012 (ultimul an pentru care datele sunt disponibile), din circa 2687 de cursuri universitare, doar 18 au fost în sociologie, fiind oferite de 16 instituții; au existat 22 de cursuri postuniversitare din 2087, oferite de 18 instituții de învățământ. În 2016, au existat mai puțin de 10 programe de doctorat în sociologie, din totalul de 913 programe de doctorat din toate disciplinele.

Aceste date, demonstrează destul de elocvent poziția marginală a disciplinei, dar datele despre profesorii titulari din mediul academic, în comparație cu celelalte discipline, sunt și mai revelatoare. Tabelul de mai jos rezumă comparația pe parcursul anilor 2000. Cele 6 discipline comparate reprezintă aproape 60% din totalul pozițiilor de profesori titulari din universitățile italiene în 2015. Datele demonstrează cât de marginală este din punct de vedere numeric sociologia, prin comparație cu alte discipline mai aplicate (precum ingineria/arhitectura, economia/ statistica, dreptul), discipline „mai pure” (precum artele sau matematica), și chiar cu psihologia, o disciplină cu trecut academic recent similar și, într-o oarecare măsură, cu o natură hibridă comparabilă.

Numărul cadrelor didactice angajate pe durată nedeterminată, per disciplină și an

	Inginerie Arhitectură	Arte	Economie Statistică	Drept	Matematică	Psihologie	Sociologie
2001	6241	1769	3794	3957	2494	872	685
2005	8738	1867	4406	4612	2575	1086	817
2010	8608	1670	4647	4765	2443	1239	933
2015	7802	1382	4309	4328	2171	1238	906

Poziția marginală a sociologiei în mediul academic italian.

Ca domeniu disciplinar, sociologia suferă de un fel de fragmentare ce poate fi percepută ca o dublă balcanizare. În primul rând, este puternic dispersată pe diferite tipuri de departamente (precum științe politice, economie, drept, medicină, inginerie/ arhitectură, științe umanistice), jucând adesea un rol auxiliar, de disciplină minoră dominată de alte discipline de bază. Deși acest lucru este uneori adevărat și pentru alte discipline (de exemplu matematica poate fi parte din departamentele de economie, inginerie/arhitectură, medicină; psihologia sau dreptul pot fi întâlnite în departamente de științe politice, sociologie sau economie), acestea sunt mult mai concentrate decât sociologia. De exemplu, față de cele cinci departamente de sociologie ale Italiei, există 10 departamente de artă, 18 de psihologie, 20 de drept, 35 de matematică, 56 de economie și 137 de inginerie/ arhitectură (o disciplină care se află de asemenea și în 3 instituții specializate numite Politehnici).

În același timp, sociologia este și fragmentată intern, în așa-numite componente (tabere), trei grupări academice bazate pe fundamente „politice” în loc de unele epistemologice. Acest fapt a împiedicat, în mare, și încă împiedică sociologia italiană în a dezvolta o abordare unică asupra zonei academice, în general, și în relațiile pe care această disciplină o are cu alte discipline.

În sfârșit, comunitatea academică sociologică nu a reușit să creeze un sistem de acreditare pentru sociologii profesioniști, în contrast cu medicina, dreptul,

ingineria/arhitectura, psihologia și, într-o oarecare măsură, cu economia. Acest fapt are un dublu efect. Întâi, lasă sociologia într-o poziție oarecum slabă comparativ cu segmentul profesionalizat al pieței muncii: absolvenții în sociologie nu sunt considerați profesioniști cu aptitudini și cunoștințe exacte (se spune des că un sociolog este totul și nimic, nici pește, nici pasăre). În al doilea rând, conex cu primul aspect, sociologia este astfel un jucător slab în mediul academic: faptul că disciplina nu afirmă că pregătește „profesioniști” în sensul strict al cuvântului perpetuează poziția marginală din domeniul academic.

Împreună, aceste condiții și dinamici structurale oferă cel puțin o vagă înțelegere a poziției dominate a sociologiei. Aparent slab dotată cu capital științific, academic sau socio-economic, disciplina ocupă o poziție îndepărtată de toți cei trei piloni ai zonei academice italiene – anume, cel al recunoașterii științifice, cel al puterii academice și cel mundan, al recunoașterii economice și sociale. Înzestrarea relativ slabă de capital a sociologiei în toate cele trei dimensiuni a însemnat că disciplina este caracterizată de oportunități limitate pentru obținerea de resurse simbolice și materiale. Această stare – un produs al istoriei instituționale a disciplinei, al statutului său academic și social incert ca știință, al stării de „dublă balcanizare” și al lipsei de acreditare profesională – a retrogradat sociologia italiană la cele mai joase ranguri ale spațiului ierarhic academic, lăsând disciplina dominată și periferică. ■

Adresa de corespondență: Massimiliano Vaira <massimiliano.vaira@unipv.it>

> Sfârșitul epocii' globale?

Un interviu cu Martin Albrow

Martin Albrow.

Martin Albrow, recunoscutul sociolog britanic, s-a făcut devreme remarcat în calitate de specialist în sociologia weberiană și ca autor al bine-cunoscutei monografii *Bureaucracy* (lb. ro. *Birocrația*) (1970). Unul dintre primii teoreticieni ai globalizării, a publicat volumul de pionierat *The Global Age: State and Society Beyond Modernity* (lb. ro. *Epoca globală: Statul și societatea dincolo de modernitate*) în 1996. Printre alte volume publicate menționăm Max Weber's *Construction of Social Theory* (lb. ro. *Construcția teoriei sociale în viziunea lui Max Weber*) (1990) și *Do Organizations Have Feelings?* (lb. ro. *Au organizațiile sentimente?*) (1997). La începuturile carierei sale, a fost discipol al lui Norbert Elias și apoi și-a obținut doctoratul de la Universitatea din Cambridge, în 1973. A predat în universități din toată lumea. A fost Președinte al Asociației Sociologice Britanice (1985-1987) și editorul fondator al publicației ISA, *International Sociology* (1984-90). Este Profesor Emerit al Universității din Wales și profesor asociat al Academiei de Științe Sociale din Marea Britanie.

Interviul acesta a fost ocazionat de prelegerea ținută de Profesorul Albrow la Facultatea de Sociologie și Asistență Socială (Universitatea din București), [n. tr. eveniment] organizat de către Secțiunea de Științe Sociale a Institutului de Cercetări al Universității din București ([ICUB](#)). Intervievatorii sunt **Raisa-Gabriela Zamfirescu** și **Diana-Alexandra Dumitrescu**, doctorande în cadrul Școlii Doctorale de Sociologie, Universitatea din București.

RGZ: Sunteți un pioner în sociologia globalizării. Cum a început acest drum?

MA: Ei bine, cred că globalizarea e de fapt ceva la ce am aderat destul de târziu. Cariera mea de sociolog a început după ce obținusem o licență în istorie. După aceea, am mers la London School of Economics, am început [n. tr. să studiez] sociologia acolo și apoi am început să predau în 1961 – în perioada respectivă îmi scriam teza de doctorat despre Max Weber. Teza aceea de doctorat a durat mai mult decât ar fi trebuit – având și responsabilități de predare, interesele mele au fost divergente. Dintr-un punct, însă, am decis să-mi canalizez eforturile pe tema organizațiilor. Prima mea carte a fost despre birocratie și a fost publicată în 1970.

RGZ: Și re-editată de opt ori.

MA: Da, a avut un mare succes. Nu înțeleg foarte bine de ce, era doar un mic volum – însă studenților li s-a părut foarte folositoare și a ajuns astfel motivul pentru care am fost cunoscut pentru o lungă perioadă. M-am trezit având cariera academică tipică, devenind profesor – și, în timp ce eram profesor, am devenit și Președinte al Asociației Britanice de Sociologie, în anii 80'. Am devenit cu adevărat cunoscut după ce am început să editez revista *Sociology*, pentru Asociația Britanică de Sociologie, iar după aceea am fost invitat să fiu editor al revistei *International Sociology*, pentru Asociația Internațională de Sociologie. Acest eveniment a fost un punct de inflexiune pentru mine. S-a

>>

petrecut în anii 80', când „globalizarea” devenea un concept din ce în ce mai important. În timp ce încercam să-mi termin lucrarea referitoare la Max Weber, am început să mă întreb: „Ce ar face Max Weber acum, dacă ar trăi?” Credeam că ar fi lucrat la această nouă direcție [n. tr. de teoretizare] a istoriei universale. Fusese mereu interesat de geopolitică, precum și de proiectele sale intelectuale; el fusese și un om politic, așa că m-am gândit că ar fi fost interesat de ideea globalizării.

Așadar, mi-am finalizat lucrarea despre Weber și, în același an – 1990 – am întocmit o serie de lucrări împreună cu asistenta mea, Elizabeth King, lucrări care s-au transformat în volumul *Globalizarea, cunoașterea și societatea: Lecturi din International Sociology* (lb. eng. *Globalization, Knowledge and Society: Readings from International Sociology*). Cartea a fost publicată pentru Congresul Internațional ISA de la Madrid și fiecare dintre participanți a primit câte o copie – 4,000 de sociologi din întreaga lume. Practic, momentul acesta a lansat conceptul de „globalizare” în disciplina sociologiei.

RGZ: Trecând la evenimentele recente legate de regionalizare și globalizare, cum vedeți viitorul Uniunii Europene după Brexit?

MA: Cred că una dintre cele mai importante probleme ale Uniunii Europene în trecut a fost faptul că nu și-a conturat o imagine puternică în spațiul internațional. Nu a luat atitudine și nu și-a declarat îndeajuns de puternic poziția în raport cu problemele globale de interes. A fost mult prea blocată în propriile mecanisme politice interne. Cred că aceasta a fost un punct slab în trecut – dar, bineînțeles, e extrem de dificil ca o organizație formată din peste douăzeci de țări să pună laolaltă și să construiască un program coerent. Extrem de dificil.

În ceea ce privește Brexitul, văd două posibile direcții pentru Uniunea Europeană. Pe de-o parte, [n. tr. acest eveniment] ar putea încuraja UE să devină mai puternică, mai integrată, să-și recunoască slăbiciunile și că trebuie să se coordoneze mai bine. În acest scenariu, în negocierile cu Marea Britanie [n. tr. Uniunea Europeană] va ajunge mai ușor la un numitor comun. Cred că e plauzibil să presupunem că Guvernul britanic dorește o Uniune Europeană puternică. Nu este în avantajul nimănui ca Uniunea să fie slabă. Așadar, dacă toate părțile interesate acceptă că această situație este în avantajul tuturor, dacă Marea Britanie și Uniunea Europeană ajung la un acord, atunci Uniunea Europeană va fi un jucător puternic. Asta e una dintre posibilități. Altminteri, mai există o posibilitate – și tuturor ar trebui să ne fie frică de aceasta – cea că aceleași forțe care au făcut Marea Britanie să iasă vor încuraja și alți membri ai Uniunii să o părăsească. Și știm foarte bine că există o serie de țări în care au apărut mișcări anti-EU, anti-globalizare, mișcări împotriva clasei politice...

RGZ: Dar ce ne puteți spune despre politica spațiului Schengen care elimină controalele la frontieră, cele privitoare la libera circulație a persoanelor în cadrul Uniunii Europene, un principiu care a fost contestat, mai ales în contextul crizei refugiaților?

MA: Atunci când vine vorba de Schengen, cred că am înțeles deja cu toții că liderii prezintă un nivel ridicat de incompetență. S-a discutat mult despre cum „acesta este un principiu pe care nu-l putem negocia, pentru care nu

putem face compromisuri”. Principiile în sine nu sunt perfect realizabile, mereu duc la o formă de compromis. Iar marele principiu al Uniunii Europene – libera circulație a capitalului, forței de muncă, serviciilor, bunurilor – nu a fost implementat până la capăt în niciuna dintre țările membre. Astfel că, de exemplu, libera circulație a persoanelor variază de la o țară la alta, în funcție de elemente precum legile asistenței sociale sau rezidența. Mai mult, multe orașe au propriile reguli cu privire la rezidență. Problema liberei circulații ar fi putut fi negociată între Marea Britanie și Uniunea Europeană înainte să devină această situație de tipul „totul sau nimic”. Alte greșeli au apărut în contextul crizei refugiaților – Merkel nu ar fi trebuit să spună „lăsați-i pe toți să vină”. Nu a avut o logică din punct de vedere politic și a încurajat alte țări să refuze complet refugiați, ceea ce a dus la o mare perturbare a sentimentului apartenenței la o singură comunitate.

DAD: Se discută mult despre rețelele de socializare și mișcările sociale. Care credeți că este impactul comunicării digitale?

MA: Tinerii care au crescut odată cu digitalizarea ar putea avea impresia că toate mișcările actuale sunt rezultatul – sau au fost implementate prin – digitalizare, dar trebuie să vă reamintesc că a existat o mișcare socială a tinerilor la nivel mondial în 1968, cu mult înaintea apariției digitalizării. Mai mult, în 1960 a existat o perioadă a ceea ce a fost numită contra-cultura, asociată cu revoluții naționale și tensiuni în lumea universitară. Cea mai interesantă parte a acestor mișcări este faptul că acestea apar simultan în diferite țări, în mod spontan. Ele nu necesită în mod obligatoriu un tip de coordonare peste granițe, reprezentând în fapt răspunsuri la condiții similare din țări similare, cu niveluri de dezvoltare similare.

Digitalizarea contează. Aceasta ajută ca o conducere spontană să apară și nu este neapărat vorba despre un lider de tip. Să luăm ca exemplu mișcarea anti-globalizare. Evenimentul major s-a centrat pe întâlnirea Organizației Mondiale a Comerțului, organizată la Seattle, în 1999, acum aproape 20 de ani. Mii de oameni au venit atunci la Seattle, în special canadieni. Președintele Clinton ar fi trebuit să țină un discurs, însă a fost nevoit să renunțe din cauza demonstrațiilor – diseminarea internațională a acestei știri s-a realizat prin media convențională, nu prin rețele de socializare; nu exista Facebook în 1999. Cred, așadar, că efectele digitalizării pot fi exagerate. Acestea intensifică, într-adevăr, comunicarea, iar ca rezultat direct al acestui proces avem și o viteză mult mai mare de răspuns. Politicienii înțeleg acest lucru, așa că utilizează mai nou rețelele de socializare pentru a comunica direct cu alegătorii. Putem de asemenea observa că presa tradițională, ziarele, înregistrează un declin, deși televiziunea își păstrează o poziție importantă, deoarece televiziunea oferă un spațiu fizic (i.e. studioul), în care mai multe persoane pot fi aduse față în față, chiar și dacă provin din țări diferite.

Digitalizarea duce la consecințe mult mai ample în domenii precum cel al securității, supravegherii, interceptării comunicațiilor. Informațiile pe care autoritățile le obțin unele de la altele, secretele și abilitatea acestora de a se intercepta reciproc sunt mult mai importante decât simplul act al comunicării. Eu știu acum că orice e-mail pe care îl trimit poate fi interceptat, orice informație pe care o transmitem în lanț – dacă cineva dorește să o obțină, poate face acest lucru.

DAD: Încă de la început, sociologii au comparat societatea cu un organism biologic aflat într-o continuă metamorfoză. Care este părerea dumneavoastră despre această analogie?

MA: Ei bine, vorbim aici despre evoluție. Procesul schimbării biologice este mai bine înțeles decât cel al schimbării sociale. Acest fapt se întâmplă în principal datorită faptului că, în cazul schimbării sociale, procesele de dobândire și moștenire, procesele de formare a identității și formarea în sine a entităților sociale au o puternică dimensiune culturală. Una dintre cele mai spectaculoase caracteristici ale culturii umane este aceea că indivizii se pot elibera de contextele în care se nasc, de unitățile sociale de care aparțin. Pericolul apare din ingeniozitatea umană, din crearea de obiecte de distrugere în masă ce pun în pericol restul umanității – și aici nu mă gândesc doar la bombe, ci și la invenția organismelor biologice de tipul virușilor. Compensând evoluția greoaie a tehnologiilor care ne-ar putea transforma structura biologică, dezvoltarea domeniului roboticii ne-ar putea face redundanți. Creativitatea noastră a creat amenințări majore pentru însăși specia umană.

RGZ: The Global Age (Ib. rom. Epoca Globală) este probabil cea mai cunoscută carte a dumneavoastră. Cum o vedeți acum, în raport cu argumentele dumneavoastră inițiale referitoare la dinamismul politic?

MA: *The Global Age* (Ib. rom. *Epoca Globală*) a fost scrisă la mijlocul anilor 1990, deci acum aproximativ douăzeci de ani. Mă interesa să văd de ce noul limbaj al „globalului” devenise atât de popular. Am ajuns la concluzia că, evenimentele din 1945, precum și cele din anii 70’, au adus la suprafață o nouă manieră de înțelegere a problemelor globale – mai precis, amenințările la adresa planetei. Apare aici o diferență semnificativă față de termenul de „globalizare”, folosit în sens restrâns pentru a desemna ideologia utilizată de către Statele Unite ale Americii pentru a-și promova propriile interese în economia mondială – un element particular al problematicei globale. În perioada postbelică au existat marea amenințare a războiului nuclear, amenințările la adresa mediului, creșterea nivelului de sărăcie, poluarea apelor, ș.a.m.d. Acestea sunt probleme care nu pot fi abordate decât într-o manieră globală. Acesta este motivul pentru care limbajul „globalului” a devenit într-atât de important pentru mine.

Globalizarea reprezintă o problemă ce a devenit politică în contextul dominației americane și, în special, după 1989 și colapsul Imperiului Sovietic. Așadar, *The Global Age* (Ib. rom. *Epoca Globală*) a fost scrisă de fapt ca reacție și contrarăspuns adresat tuturor celor care credeau că globalizarea reprezintă un singur proces unidirecțional. Epoca globală este epoca în care oamenii sunt în pericol în mod colectiv.

Acum, unde suntem de fapt după douăzeci de ani? Aș sugera că politicile epocii globale sunt în proces de cristalizare. Lumea a fost împărțită în două. Pe de-o parte, avem luminații, globalizații, persoanele educate, care profită

de o lume globală, care îi înțeleg provocările. Vorbim despre un grup de indivizi care tind să fie ori lideri, ori în opoziție – polii politici dominanți în orice țară. Și, pe de altă parte, avem restul oamenilor. Prăpastia dintre cele două grupuri este din ce în ce mai adâncă.

Politicile epocii globale au devenit transnaționale, așa că orice s-ar întâmpla într-o anumită țară trebuie să fie abordat drept element al politicilor globalizate. Cred că acest fapt este mult mai clar acum pentru noi. Așadar, în mod ironic, de fiecare dată când cineva vede sau citește ceva referitor la o schimbare a puterii politice din Olanda, ori ceva referitor la ce se întâmplă în Ecuador, toate aceste potențiale schimbări nu pot fi înțelese decât în contextul relațiilor dintre elitele internaționale și populațiile lor locale. Ne referim mereu la un cadru global. Nu putem înțelege evenimentele politice dintr-o țară fără a face o conexiune cu ceea ce se întâmplă în altă parte. Aceasta este teza mea în ceea ce privește epoca globală. Cred că ea a fost întărită de cele petrecute în ultimii douăzeci de ani. Din acest punct de vedere, cred că și digitalizarea a dus la o schimbare, în sensul în care indivizii încep să nu se mai concentreze pe scena globală, ci pe rețele, conexiuni și relații.

DAD: Gândindu-vă la parcursul dumneavoastră academic, care sunt trei subiecte pe care v-ați fi dorit să le fi studiat încă de la început?

MA: Am crescut într-un sistem care diviza în mod radical științele naturii de cele umaniste, așa că am renunțat la științele naturii când eram foarte tânăr. Înțeleg acum că problemele intelectuale puse de către științele naturii și științele sociale au mai multe în comun decât am crede la prima vedere. Mi-ar fi plăcut să fi putut înțelege mai bine problemele fundamentale referitoare la științele naturii, cele privitoare la identificarea forțelor și la limbajul de specialitate aferent. Prima mea dorință ar fi să fi știut mai multe despre științe.

Trecând la a doua dorință: încă de la școală am fost fascinat de China, iar când am ajuns la London School of Economics am avut privilegiul de a participa la un seminar susținut de un reputat expert în sinologie și am început să scriu lucrări referitoare la China. Ulterior, în anii 80’, am reușit să și vizitez China. Însă niciodată în acea perioadă nu m-am gândit să încep să studiez chineza. Fac asta acum, însă mi-aș fi dorit să fi făcut acest lucru când aveam optsprezece ani, pentru că este un tip fundamental diferit de limbă, un tip fundamental diferit de gândire – o perspectivă diferită asupra lumii, care ar fi reprezentat un avantaj incredibil la optsprezece ani.

A treia dorință: cred că m-ar fi ajutat să înțeleg mai bine religia în tinerețe. Am fost crescut ca anglican, iar ulterior, în timpul studenției, am devenit agnostic. Pe măsură ce am înaintat în vârstă, am înțeles că religiile lumii au o însemnătate profundă. Bineînțeles, voi aveți în România unul dintre cei mai minunați filosofi ai religiei, pe Mircea Eliade. Nu am citit lucrările lui Eliade până pe la cincizeci de ani. Ar fi trebuit să-l citesc când aveam douăzeci de ani. ■

Adrese de corespondență:

Martin Albrow <albrowm@hotmail.com>

Diana Dumitrescu <diana.dumitrescu@icub.unibuc.ro>

Raisa-Gabriela Zamfirescu <raisa.zamfirescu@gmail.com>

> Moștenirea colonialismului din Kosovo

Un interviu cu Ibrahim Berisha

Ibrahim Berisha.

Ibrahim Berisha s-a născut în Republica Kosovo. Și-a obținut diplomele de licență în Filosofie și Sociologie în Pristina, apoi a absolvit studiile postuniversitare în Zagreb, Croația, unde a obținut un doctorat în sociologia comunicării. După ce a lucrat ca jurnalist și redactor în Kosovo și în străinătate, acum predă la Catedra de Sociologie din cadrul Universității din Pristina, Kosovo. A publicat mai multe cărți despre sociologia comunicării și despre socio-cultură, precum și mai multe colecții de proză și poezie. Cea mai recentă carte a sa este „Moartea unei colonii”. Acest interviu este moderat de **Labinot Kunushevc**i, care deține un master at în Sociologie la Universitatea din Pristina.

LK: În cartea dumneavoastră „Moartea unei colonii”, descrieți istoria Kosovo ca istorie a unei colonii. Ce vreți să spuneți cu aceasta?

IB: În primul rând, este important să ne amintim că populațiile de colonizatori diferă unele de celelalte, și același lucru este valabil și pentru popoarele colonizate. Dar în ce sens? De exemplu, colonizatorii diferă în ceea ce privește narațiunile prin care construiesc un proces de colonizare, precum și scopurile proiectate în astfel de narațiuni. A fost o diferență, de exemplu, între obiectivele

de colonizare ale Franței în Algeria, obiectivele Angliei în India sau obiectivele Belgiei în colonizarea statului Congo.

Colonizarea realizată de statul sârb în Kosovo a avut la bază mituri, înainte de extinderea care avea să includă obiective economice, politice și expansioniste. Statele europene nu și-au bazat ocupațiile coloniale pe mituri sau pe construcția anumitor evenimente istorice specifice, așa cum este cazul colonizării sârbe a Kosovo prin bătălia de la Kosovo din 1389, care urmărea „corectarea istoriei”.

>>

LK: Puteți să spuneți mai multe despre obiectivele colonizării sârbe din Kosovo, comparativ cu formele mai cunoscute de colonialism?

IB: Diferă atât obiectivele, cât și procesele: britanicii nu au intenționat să golească India de locuitori, dar Serbia a făcut acest lucru. Statul sârb a încercat să realizeze o epurare etnică totală a populației albaneze majoritare din Kosovo. Intervenția politică a fost legitimată pe baza ideii că Kosovo trebuia să fie golit de albanezi odată pentru totdeauna, prin orice mijloace. Acest lucru a fost încercat de mai multe ori, cel mai recent în timpul tragicului război din 1998-1999. „Exercițiul” a implicat nu numai autoritățile statului sârb, ci și instituții religioase, culturale, academice și artistice. În termeni mai simpli: din perspectivă franceză, Algeria era un teritoriu populat de algerieni și era evident că francezii aveau să părăsească în cele din urmă Algeria. În cazul Serbiei, Kosovo este privit drept un teritoriu locuit doar temporar de albanezi, iar ocupația ar fi fost necesară până la exodul lor final.

LK: Credeți că strategiile de colonizare au fost construite pe baza unor proiecte de stat sau au fost mai degrabă întocmite de coloniști?

IB: Strategiile de colonizare au avut rolul de a produce efecte concrete; în Kosovo, acestea au însemnat schimbări socio-demografice. Structura și arhitectura urbană și rurală s-au schimbat oriunde s-au stabilit sârbii în Kosovo după secolul al XX-lea. Recuperarea istoriei medievale a transformat și a inspirat aceste schimbări, împreună cu imaginile iconografice și înființarea de noi sate și orașe, cu școli, drumuri și schimbări economice. Organizarea populației putea fi ușor schimbată în orașe, de când întreaga administrație sârbă a fost dislocată acolo, cu ofițeri militari, jandarmi, judecători și chiar într-o oarecare măsură politicieni. Imobilele expropriate de la proprietarii legali albanezi în numele reformei agrare au fost acordate coloniștilor.

La ultima reformă agrară, în perioada comunistă, familiile din sate au rămas cu maximum zece hectare de teren și păduri - un model de depozitare care a devastat economiile de familie. În 1950, o familie rurală de 60 de membri sau mai mulți a rămas cu doar zece hectare de teren. Acesta este momentul când a început migrația economică. Tinerii s-au deplasat către Belgrad și către alte orașe din Iugoslavia pentru a face muncă manuală. Aurari, brutari, cofetari, meșteșugari în general, au părăsit Kosovo, deoarece acasă nu existau cumpărători pentru produsele lor. Dar ei nu au pierdut contactul cu familiile lor, trimițând bani acasă.

În schimb, oriunde s-au stabilit colonizatorii, aceștia au beneficiat de un sprijin financiar de la guvernul central. Cum a arătat acest proces socio-demografic în practică? Dacă în 1912 sârbii reprezentau 5% din populația din Kosovo, în 1939 acest procent a crescut până la aproape 40%. Colonizarea nu numai că a schimbat structura demografică, ci și peisajul

economic, social și cultural. Segregarea albanezilor în sate și zonele neurbanizate ale orașelor i-a privat pe aceștia de roadele schimbărilor sociale. Apoi, această izolare a fost folosită de conducerea de la nivel politic pentru a justifica tratarea albanezilor ca cetățeni de mâna a doua. Ani întregi albanezii au fost privați de dreptul la educație (de exemplu, cursurile universitare din Albania au început abia în 1970), au fost sărăciți după ce și-au pierdut proprietățile și au trăit ca pe o insulă izolată. Dintre toate popoarele din fosta Iugoslavia, albanezii au fost singurii care nu aveau o limbă de origine slavă - un alt factor de izolare.

LK: Se crede de obicei că în perioada comunistă, sub conducerea lui Tito, albanezii se aflau într-o poziție politică și economică mai bună. E adevărat?

IB: Guvernul de la Belgrad nu a putut accepta ca albanezii să devină o comunitate egală, adică să dea albanezilor și sârbilor drepturi și responsabilități egale. Ceea ce s-a întâmplat în timpul regimului lui Tito, începând cu 1966, ar putea fi descris drept o schimbare de formă fără o reformă reală. Albanzii erau a treia cea mai mare națiune din Iugoslavia, după sârbi și croați, dar statul iugoslav a lucrat activ pentru a schimba acest lucru. În anii 1950, aproximativ 200.000 de albanezi au migrat din Kosovo și, pentru a scăpa de opresiunea statului, a avut loc o schimbare masivă a identității naționale: numărul „turcilor” din Iugoslavia - adică în special albanezii care au căutat un fel de imunitate prin schimbarea identității - a crescut cu 260%, de la 97.945 în 1953, la 259.536 în 1961.

În epoca lui Tito, colonizarea a continuat să avanseze. Kosovo, bogat în plumb, zinc, argint, cărbune, magneziu și alte minerale, a fost tratat drept o regiune a resurselor naturale, dar materia primă a fost prelucrată în principal în Serbia, în Voivodina și în alte părți. Acesta este motivul pentru care Kosovo a suferit de o continuă subdezvoltare.

LK: Cum a privit sociologia albaneză ideologia sârbă de dominație politică, etnică și culturală asupra Kosovo?

IB: Sociologia albaneză în Kosovo este tânără și a fost mult timp dominată de dogmatism și o perspectivă doctrinară; Departamentul de Sociologie și Filosofie a fost deschis în Priștina abia în 1971, iar cel mai faimos sociolog albanez, profesorul Fehmi Agani, care a scris influenta lucrare *Studii Sociologice și Politice*, a fost executat în 1999, în timpul războiului din Kosovo. Ukshin Hoti, un alt profesor la Departamentul de Sociologie al Universității din Priștina, a fost arestat în anii 1990 în urma unor acuzații politice, pentru că promova libertatea de exprimare. El se află pe lista persoanelor dispărute din 1999. Profesorul Hoti, care a studiat în Statele Unite, s-a concentrat și acesta pe sociologia politică.

Astăzi, o echipă de tineri sociologi a extins aria de subiecte de studiu pentru a include cultura, structura socială,

religia, egalitatea de gen, comunicarea, politica și așa mai departe. Acești tineri sociologi au fost preponderent educați în străinătate; ei aduc expertize metodologice diferite și explorează diferite întrebări. Este un semn al progresului faptul că aceștia nu mai fac sociologie prin lentile ideologice - lentile care servesc drept propagandă și întârzie perspectivele critice ale sociologiei.

LK: Care sunt consecințele colonizării astăzi?

IB: Astăzi putem vorbi despre o perioadă post-colonială, post-socialistă. După o perioadă dificilă, societatea kosovară se află într-o perioadă de reconstrucție, încercând să se integreze în instituții financiare, politice și culturale internaționale. Cu toate acestea, această integrare, deși pare să ofere speranță, nu a produs rezultatele pe care cetățenii le-ar dori. Dezamăgirea, lipsa libertății de circulație, șomajul (mai ales în rândul tinerilor) reamintesc oamenilor trecutul și moștenirile discriminării și ale subdezvoltării din trecut.

Eșecul politicilor curente de a crea mai multă egalitate socială i-a făcut pe tineri să fie cinici. Cei mai mulți tineri doresc să părăsească Kosovo, privind piața globală a muncii ca pe o oportunitate de a-și construi un viitor. Dar succesul pe piața globală necesită investiții și schimbări ale sistemului de învățământ.

LK: Cum au afectat miturile, glorificările, îndoctrinarea și propaganda mediul kosovar și cum au produs acestea

un sentiment de inferioritate printre albanezi? Au reușit albanezii să reziste dominației sârbe?

IB: Balcanii sunt o mare grădină de iluzii. Cine va fi purtătorul acestor „amintiri glorioase” în viitor? Intelectualii, artiștii și politicienii mediocri. Ei folosesc cuvinte înșelătoare pentru a mângâia publicul: patria, națiunea, eroii și miturile. Limbajul lor este dominat de patriotism folcloric și de o glorificare susținută de aroganță și amenințări. Ei slujesc politicieni care se luptă pentru putere fără a se îngriji de cei pe care îi conduc. Mulți trăiesc în trecut, căutând să obțină atenția publicului jucându-se cu emoțiile oamenilor care doresc doar locuri de muncă și bunăstare.

Într-un mediu social ca al nostru, îndoctrinarea este larg răspândită. În ultimii cinci ani, mulți tineri s-au alăturat ISIS în Siria și Irak, ca răspuns la propaganda care umple vidul politic și mizează pe sentimentul lor de deznădejde.

LK: Ce rol are în prezent contextul iugoslav în politicile duse de Kosovo?

IB: Iugoslavia este istorie acum. A fost creată dintr-o mișcare culturală și politică care a fost construită pe baza proximității geografice și a legăturilor naționale și lingvistice istorice dintre slavii sudici. A fost o creatură care nu putea supraviețui, pentru că nu era construită pe principii de egalitate. Albanezii au suferit în toate modurile posibile și, prin urmare, astăzi Iugoslavia nu are niciun loc în conștiința lor politică. ■

Adrese de corespondență:
Ibrahim Berisha <iberisha5@hotmail.com>
Labinot Kunushevi <labinotkunushevi@gmail.com>

> Politici de putere în Ōtautahi de după dezastru

de **Steve Matthewman**, Universitatea din Auckland și Președinte al Asociației Sociologice din Aotearoa, Noua Zeelandă

Piața Catedralei, Ōtautahi (Christchurch)
după cutremurul din 2011.

Pe o planetă care se urbanizează rapid și care se confruntă cu disparități ale avuției cum nu s-au mai întâlnit până acum, cu încălzirea globală, precum și cu perspectiva extincției în masă, întrebarea despre cum am putea să trăim sustenabil și echitabil în orașe are deja o implicație istorică la nivel mondial. Majoritatea populațiilor lumii sunt acum urbane - până în 2050 două treimi din populația lumii va trăi în orașe - și în societăți din ce în ce mai inegale. După cum avertizează Secretarul-General al ONU Ban Ki-moon, „inegalitățile globale în creștere, expunerea crescândă la pericole naturale, urbanizarea rapidă și supraconsumul energiei și al resurselor naturale amenință să genereze riscuri periculoase și de neprevăzut, cu impact sistemic global”.

În calitate de utilizatori disproporționați de energie, orașele sunt cheia pentru un viitor energetic sustenabil. În prezent, acestea sunt responsabile pentru trei sferturi din cererea globală finală de energie și, dacă urbanizarea continuă așa cum este anticipat, până în 2030 omenirea va trebui să investească 90 trilioane de dolari în infrastructura urbană, cea de exploatare a terenurilor și în cea energetică. Doar pentru infrastructura energetică Agenția Internațională de Energie estimează o valoare de aproximativ 16 trilioane de dolari americani pentru următoarea decadă, adăugând că sectorul electricității „va absorbi majoritatea acestei investiții”. A obține o furnizare a energiei și o infrastructură corespunzătoare acesteia este, așadar, de o importanță extremă.

Aotearoa (denumirea în limba maoră a Noii Zeelande) este una dintre cele mai urbanizate țări și, din 1980, a suferit cea mai mare creștere globală a inegalităților economice. Am

demarat recent un proiect de cercetare cu o durată de trei ani, cu privire la infrastructura energetică în unul dintre orașele acestei țări: puterea electrică în Ōtautahi (Christchurch) post-dezastru.

În mod normal, este imposibil să reconstruiești complet un oraș. Însă, în 2010 și 2011, cutremurele Canterbury au furnizat o șansă unică pentru a construi într-o manieră nouă, sustenabilă și echitabilă; a construi un sistem de energie electrică incluziv și durabil, capabil să reziste la șocuri și la stresul viitoarelor evenimente, precum dezastru naturale, creșterea populației și schimbări climatice cauzate de oameni.

Privim Christchurch ca pe un fel de laborator universal: în timp ce oamenii de știință se concentrează adesea pe mega-orașe, cea mai mare parte a planetei locuiește acum - și va continua să locuiască - în centre urbane

mici de aproximativ jumătate de milion de persoane sau chiar mai puțin. Și, precum Christchurch, orașele de peste tot trebuie să se lupte cu provocările modificărilor climatice și ale creșterii nivelului mării. „Christchurch este la fel ca orice alt oraș modern care construiește în ciuda propriilor sale pericole naturale ... [dar] este unic pur și simplu pentru că s-a confruntat cu atât de multe schimbări dintr-o dată, din cauza cutremurelor. Având mare parte din Estul orașului scufundată cu până la un metru adâncime, [n. tr. Christchurch] a devenit un stand de încercare pentru a vedea la ce trebuie să ne așteptăm și cum să facem față atunci când avem un oraș situat aproape la nivelul oceanului”.

Semnele inițiale au fost promițătoare. Niciun oraș de mărime comparabilă nu a mai avut asemenea niveluri ridicate ale investițiilor. Christchurch a fost primul oraș din Noua Zeelandă care a dezvoltat cifre de utilizare a energiei în timp real și unul dintre primele la nivel global care au aderat la Programul „Orașele conduc viitorul”, un forum bazat pe relații de schimb și care vizează îmbunătățirea condițiilor de viață urbane. De asemenea, face parte din lista Fundației Rockefeller cu cele 100 de Orașe Dinamice.

Cu toate acestea, în ciuda stării de *tabula rasa* provocate de cutremur, predomină modelul obișnuit de a face afaceri. Electricitatea încă se bazează pe hidroenergie, transportul și distribuția sunt monopolizate de câteva corporații private, nu există infrastructură solară, puterea distribuită generată de consumator este minimală și, chiar dacă Aotearoa, Noua Zeelandă deține resurse eoliene de invidiat, acestea abia contează.

Această oportunitate irosită este cu atât mai sumbră din perspectiva unui context mai larg al furnizării energiei electrice la nivel național. În mijlocul secolului al XX-lea, Aotearoa, Noua Zeelandă obținea toată electricitatea dintr-o singură sursă regenerabilă: hidrocentralele, completate de o altă sursă regenerabilă, energia geotermală. Cu toate acestea, astăzi combustibilii fosili produc o treime din totalul energiei electrice naționale – ceea ce, așa cum Benjamin Sovacool și Charmaine Watts punctează, face sectorul energetic din Noua Zeelandă „unic în sensul că a devenit pe parcurs din ce în ce mai puțin regenerabil”.

În teorie, întoarcerea la o energie regenerabilă 100% nu ar trebui să fie un pas dificil. Beneficiile surselor regenerabile sunt bine-cunoscute și de necontestat. Acestea reduc efectele externe negative precum poluarea aerului pe kilowatt oră, au prețuri mai predictibile și mai stabile și emisii de gaz cu efect de seră mai reduse, consumă mai puțină apă în timpul procesului, sunt mai eficiente și furnizează oportunități de angajare și salarizare mai bune la nivel local. Per total, regenerabilele sunt mai sustenabile, un pariu economic mai bun și oferă perspectiva unei mai mari durabilități, prin angajament și implicare la nivel comunitar.

Nici în practică tranziția înapoi la surse regenerabile 100% nu ar fi dificilă și ar putea fi fezabilă în întregime utilizând tehnologiile deja existente. Aotearoa, Noua Zeelandă se bucură de o bogăție de resurse naturale; potrivit Guvernului, suntem pe primul loc în lume la resursele regenerabile per capita, având unele din cele mai bune resurse eoliene din lume, expunere la lumina solară din plin și numeroase lacuri și râuri. Dacă punem la socoteală și sursele geotermale, Sovacool and Watts sugerează că sectorul energetic național ar putea fi în întregime unul regenerabil până în 2020.

Însă aspectele ce țin de energie sunt întotdeauna împletite cu interese politice și economice, iar noile tehnologii sau epuizarea resurselor naturale pot conta mai puțin decât factorii sociali, culturali și instituționali, inclusiv politica de stat. În mod repetat, elitele politice și jucătorii din industrie bine înrădăcinați au câștigat de cauză în fața experților din domeniul energiei, a grupurilor indigene și a activiștilor comunitari - atât de mult încât cea mai mare barieră cu care se confruntă regenerabilele (în mod particular generarea distribuită local, la scară mică) este aceea că decidenții preferă centrale mari, concentrate.

Cercetarea sociologică se dovedește a fi necesară pentru a-i identifica pe cei care iau deciziile-cheie, elementele pe care se bazează acțiunile lor și cu ce consecințe sunt aceste decizii implementate. Cu toate acestea, în mod paradoxal, științele sociale au ignorat de cele mai multe ori energia și infrastructura - matricea existenței moderne - deși acest lucru a început să se schimbe în ultimii ani, pe măsură ce sistemele de energie au fost recunoscute din ce în

ce mai mult drept sisteme sociale. Pe măsură ce științele sociale arată semne ale unui nou „viraj spre infrastructură”, noi cercetări examinează ce reprezintă infrastructurile (mijloace de subzistență și modele de guvernare) și ce anume fac acestea (mediază relația dintre natură și cultură, distribuie beneficii și riscuri sociale și de mediu, conectează localul cu globalul și furnizează bazele pentru o viață modernă, așa cum o cunoaștem noi).

Reconstrucția orașelor este o sarcină dificilă, cu care ne confruntăm rar. În Aotearoa, Noua Zeelandă, aceasta [n. tr. reconstrucția unui oraș] a avut loc ultima oară în 1931, în urma cutremurului Napier. Au rămas multe de făcut astăzi în Christchurch: reconstrucția este lentă, dureroasă și foarte problematică. Sondajele realizate cu rezidenții cantabrieni demonstrează niveluri ridicate de insatisfacție față de prioritățile de redresare decise de către guvern.

Există însă și motive pentru speranță. „Răspunsul de management al dezastrelor al comunității Māori la cutremurele din Christchurch și procesul subsecvent de recuperare urbană constituie un exemplu de bune practici”, notează Christine Kenney și Suzanne Phibbs. „Pe parcursul etapei de management de urgență, inițiativele Māori de management al riscului au fost participative, eficiente și bazate pe *kaupapa* (valori culturale), mai ales pe valoarea „*aroa nui ki te tangata*” (dragoste către toți oamenii). După dezastru, oamenii din Ōtautahi au dat dovadă de o creativitate incredibilă în ceea ce privește „urbanismul temporar”, construcții pe termen scurt inițiate la nivel comunitar - grădini comunitare, locații pentru evenimente și parcuri - care au intensificat viața urbană colectivă.

Ar putea aceste inovații comunitare să ofere lecții pentru structuri urbane de durată? La începutul unui program de cercetare de trei ani privind procesul de reconstrucție de la zero, sperăm ca lecțiile pe care le învățăm să poată furniza informații inovative, îndrumare practică și analize concludente pentru cei care planifică tranziția la sisteme de energie electrică robuste, transparente, echitabile, compatibile cultural și sustenabile. ■

Adresa de corespondență:
Steve Matthewman <s.matthewman@auckland.ac.nz>

> Sporturi creative în geografii post-dezastru

de **Holly Thorpe**, University din Waikato, Aotearoa, Noua Zeelandă

Holly Thorpe fotografiată în fața unuia dintre noile parcuri de skateboarding.

In contextul războaielor și al dezastrelor naturale, copiii și tinerii sunt adesea considerați a fi cei mai vulnerabili. Totuși, deși copiii și tinerii pot fi expuși la niveluri ridicate de riscuri fizice, sociale, psihologice și politice, simpla plasare a acestora în categoria „victime” poate duce la omiterea unor forme de *agency* (lb. rom. agentitate), creativitate și inventivitate specifice lor.

Încercând să mergem dincolo de acest „model de deficit”, am început un studiu comparativ pe o durată de trei ani, oferind o platformă vocilor locale și prioritizând experiența trăită a tinerilor în contexte de război, conflict și dezastru. Două dintre cazurile incluse în acest proiect finanțat prin Societatea Regale a Fondului Marsden (*Royal Society Marsden Fund*) se referă la implicarea tinerilor în sporturi de acțiune non-violente, în contexte de instabilitate politică și conflict în desfășurare: primul, *Skateistan*, este o școală de skateboard non-guvernamentală pentru copiii dezavantajați din Afganistan; al doilea este un grup de parkour din Gaza, grup finanțat din donații. În alte două studii de caz, explorez semnificația socială, psihologică și civică a sporturilor de acțiune pentru tinerii care locuiesc în comunitățile devastate de dezastre naturale, precum și pe parcursul procesului îndelungat de recuperare: urmărim Christchurch după cutremurele din 2010 și 2011 și New Orleans după uraganul Katrina din 2005.

Rezultatele preliminare ale cercetării noastre privind situația de după cutremur din Christchurch, Noua Zeelandă,

oferă deja o anume perspectivă asupra nenumăratelor modalități, adesea subtile, prin care tinerii navighează structuri de putere multiple care se intersectează în viața lor de zi cu zi, concentrându-se în special asupra participării lor sportive și a angajamentului lor civic. Cutremurul din 2011 a ucis 185 de persoane și a rănit mult mai mulți, aplatizând cartierul din centrul orașului și deteriorând sau distrugând aproape 200.000 de locuințe. Cutremurele care distrug infrastructura vitală - drumuri, canalizarea și alimentarea cu apă - distrug în egală măsură și infrastructura sportivă (de exemplu, săli de gimnastică, terenuri de joc, piscine, cluburi, stadioane) - facilități a căror distrugere este rareori de interes imediat, dar a căror lipsă este adesea resimțită intens în săptămânile și lunile care urmează unui dezastru natural, când rezidenții încearcă să-și refacă stilul de viață și rutina. Fără a ignora trăirile post-cutremur ale sportivilor, dar și ale locuitorilor implicați în sporturi organizate, competitive și recreative, m-am concentrat pe experiența participanților foarte dedicați în activitățile sportive necompetitive, neglementate sau care fac parte din stilul lor de viață, explorând modul în care aceste persoane și-au adaptat participarea sportivă după cutremure.

Imediat după cutremur, cei mai mulți participanți au pus pe plan secundar activitățile sportive, în favoarea sănătății și bunăstării familiei și a prietenilor. Însă la câteva săptămâni după cutremur, mulți au realizat daunele aduse participării lor sportive. Așa cum Emma, un surfer pasionat, a explicat: „Odată ce am rezolvat majoritatea sarcinilor necesare,

am început să conștientizăm că din viața noastră lipsea ceva extrem de important”. Pentru mulți, daunele provocate spațiilor preferate au perturbat activităților lor sportive familiare, de care aceștia erau pasionați. Pentru skateboarderi, marcarea drept „zonă roșie” a centrului orașului a însemnat pierderea unui loc de joacă urban favorit. Alpinștii au pierdut accesul nu numai la sălile interioare de cățărat, ci și la sutele de trasee de alpinism în Port Hills, în timp ce cicliștii montani au pierdut sute de poteci în zonă. Distrugerea majoră a conductelor de canalizare a forțat Consiliul Municipal din Christchurch să deverseze apă reziduală netratată în râuri, închizând plajele locale timp de nouă luni, perturbând astfel rutina zilnică a surferilor locali și a altor utilizatori ai plajelor.

Participantii la studiu au descris reacții fizice, emoționale și psihologice puternice legate de perturbarea practicilor sportive pe care le aveau, în timp ce alții deplângeau profund pierderea locurilor preferate pentru activitățile sportive: „Mă simt atât de tristă pentru locurile pe care le-am pierdut”, a spus Yukimi, o alpinistă niponă: „Cățărările mele preferate au fost acolo, proiectele mele au fost acolo. Mi-e dor de ele”.

Geograful cultural Tim Edensor susține că indivizii încearcă adesea să reducă la minimum efectele unei perturbări majore, încercând să „restabilească spațiile, rutinele și programul familiar”. Acest lucru a fost cu siguranță adevărat pentru mulți practicanți ai sportului ca mod de viață din Christchurch, dintre care o mare parte își caută rutina corporală și stilul de viață care le sunt familiare, pentru a rezista stresului zilnic, pentru a reconstrui identitățile personale și colective și pentru a întări sentimentul de apartenență într-un nou Christchurch. De exemplu, mulți surferi pasionați au mers grupați, cu mașinile, la plajele de surfing nepoluate din afara orașului, iar numeroși alpinști au organizat excursii de escaladă în grup, inițiative ce au făcut ca peisajele și traseele de cățărare să devină ceea ce Allison Williams numește „peisaje terapeutice”.

Pentru unii locuitori din Christchurch, activitatea sportivă i-a ajutat la evadarea (chiar dacă temporară) din stresul cotidian. De exemplu, Aaron, un surfer pasionat, a descris importanța surfing-ului pentru interacțiunea socială cu colegii săi: „Există un sentiment atât de puternic la nivelul comunității surferilor ... te-ai întoarce [de la surf] și ai rămâne într-o stare de calm pentru cel puțin câteva zile”.

Unii tineri din Christchurch și-au propus să-și reaproprieze spații afectate de dezastru, furnizând răspunsuri creative la cutremur. Îmbrățișând atitudinea *do-it-yourself* (lb. rom. „descurcă-te singur”) ce caracterizează cultura lor sportivă și având o atitudine anti-autoritară, unii skateri au creat

parcuri de skateboarding în interiorul unor clădiri ce urmau a fi demolate. Trent a descris apropierea clădirilor deteriorate ca fiind un „salut pentru toți oamenii care se uită de sus la noi și cred că suntem doar niște skateri insignifianți, buni de nimic”. Decât „să stăm degeaba și să ne văicărim de toate avariile, [noi] facem ceva și spunem: „Hei uite ce putem face cu toate lucrurile stricate”. Prin utilizarea creativă a spațiilor afectate de cutremure, skaterii au construit diferite re-imaginări spațiale ale unui oraș post-cutremur. Făcând astfel, ei au dărâmat subtil perspectivele dominante asupra spațiilor afectate de cutremur și considerate ca fiind moarte, deteriorate și potrivite doar pentru demolare.

În urma cutremurului, practicile sportive alternative par să ofere ocazia de a redefini geografiile dezastrelor fizice și emoționale și de a restabili rețelele și conexiunile sociale. Dar asemenea demersuri orientate spre sport și acțiune pot include și aspecte exploatare și mercantile. În 2015, compania americană producătoare de jeanși Levi Strauss a anunțat că va dona suma de 180.000 de dolari pentru construirea unui parc comunitar de skateboarding.

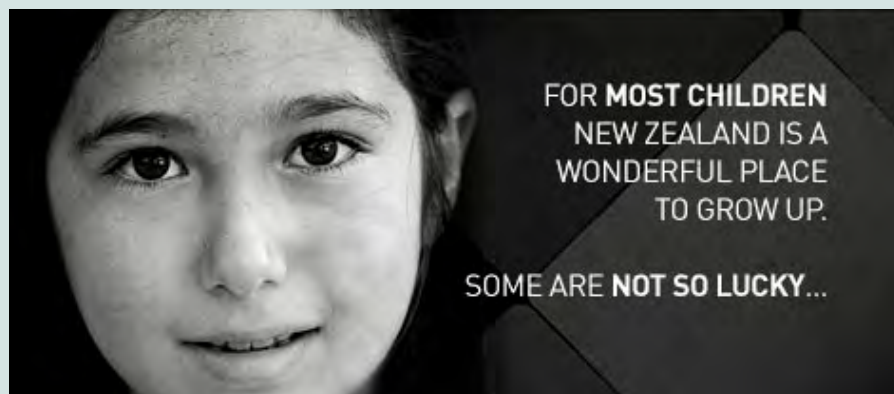
Cei mai mulți dintre tinerii și părinții din zonă au fost în favoarea parcului de skateboarding sponsorizat de Levi; în loc să critice investiția corporației transnaționale, au primit oferta cu brațele deschise. Cu toate acestea, câțiva rezidenți au folosit un forum on-line al Consiliului de aprobare pentru a-și exprima îngrijorările față de motivele economice ale lui Levi Strauss de a investi în Christchurch după dezastru și față de complicitatea Consiliului în acest proces. Comentariile precum: „Avem nevoie de modalități imaginative de a maximiza mediul înconjurător, nu de o oroadă publicitară”, sau „Levi’s este o companie multinațională care caută cel mai bun profil pentru compania lor, nu le pasă de comunitate”, menționate de unii rezidenți, sunt preocupări pe care Naomi Klein le-a numit „capitalismul bazat pe calamitate”, în care o corporație internațională a identificat o oportunitate unică de marketing în dezordinea cauzată de cutremure și de lipsa de finanțare publică necesară pentru facilitățile sportive și de agrement.

Studiul nostru în curs de derulare poate fi prima investigație globală a diferitelor posibilități oferite de activitățile sportive informale pentru îmbunătățirea vieților în condiții de război și dezastru, precum și a diferitelor forme de putere care permit sau constrâng astfel de eforturi. Studiul nostru dezvăluie o populație tânără plină de resurse, care răspunde condițiilor locale, dar în același timp care poate este influențată de structurile de putere globale și de rețelele transnaționale. ■

Adresa de corespondență: Holly Thorpe <thorpe@waikato.ac.nz>

> Reducerea la tăcere a abuzului

de **Elizabeth Stanley**, Universitatea Victoria din Wellington, Aotearoa, Noua Zeelandă

De la organizația "Child Matters" din Noua Zeelandă – Educație pentru prevenirea abuzului asupra copilului.

Ca urmare a Brexitului (i.e. votul de ieșire a Regatului Unit din Uniunea Europeană) și a ascensiunii lui Donald Trump, site-ul de imigrație al Noii Zeelande a fost asaltat de un număr mare de persoane care vor să plece din țările lor de baștină. Noua Zeelandă (NZ) este cu siguranță atrăgătoare: producătorii de film adoră să surprindă peisajul nostru dramatic, iar țara este, literalmente, o țară cu lapte și miere. Suntem considerați o țară primitoare, progresistă și care respectă drepturile omului: femeile din Noua Zeelandă au fost primele din lume care au obținut dreptul de a vota, în 1893; după cel de-al Doilea Război Mondial, Kiwis (neozeelezele) au avut un rol cheie în dezvoltarea internațională a drepturilor omului; și suntem cunoscuți pentru abordarea justiției dintr-o perspectivă restitativă.

Totuși, la o analiză mai atentă, strălucirea NZ începe să se diminueze. Sărăcia este des întâlnită, ratele de agresiune sexuală sunt ridicate și, în contextul neocolonialismului, comunitatea Māori înregistrează rate mari de detenție. Imaginea care îi atrage astfel pe potențialii imigranți maschează politica, politicile publice și practicile adesea marcate de excluziune, marginalizare și criminalizare.

Nicăieri acest lucru nu a fost mai clar decât în răspunsul NZ la abuzul sistemic provocat de adulți asupra copiilor aflați în îngrijirea statului și în medii instituționale. În ultimii ani, mii de neozeeleze au prins curaj să prezinte mărturii despre abuz. În cartea mea, „*Drumul spre iad*”, 105 victime descriu cum au fost plasate în îngrijirea statului și ținute în reședințe sociale – doar o fracțiune din cei peste 100.000 de copii care au trecut prin aceste instituții din anii 1950 până în anii 1990.

Aceste mărturii sunt cutremurătoare. Asistenții sociali au despărțit frecvent frați, uneori plasându-i la distanță

de sute de mile. Au ținut copii în celule închise, izolate și întunecate, pentru zile sau luni, și uneori au administrat șocuri electrice tinerilor pentru că au încercat să fugă sau pentru că au fost obraznici. Copiilor care se plâneau de abuzuri sexuale din partea adulților li se spunea să tacă. Centrele rezidențiale aveau facilități educaționale limitate sau nu le aveau deloc, iar copiilor cu autoritate (lb. en. *kingpin children*) li se spunea să își controleze colegii, pentru a asigura obediența instituțională. Asistenții sociali le spuneau copiilor pe care îi aveau în îngrijire că nimeni nu i-a iubit și le dădeau pedepse violente și degradante – legând copiii până când sângerau sau forțându-i să curețe podeaua cu o periută de dinți – pentru cele mai minore abateri. Abordând copiii ca pe niște prizonieri, ei au ignorat politicile și regulile relativ progresiste stabilite pentru instituțiile de îngrijire de stat, aflându-se în schimb la conducerea unor centre de traumatizare, pline de frică.

Mulți ani mai târziu, victimele au început să-și dezvăluie trecutul, expunând modul în care instituțiile statului le-au afectat direct sau nu le-au protejat. Schițând experiențele îndelungate ale abuzurilor suferite – de la depresie la tulburarea de stres post-traumatic, anxietate severă, abuz de substanțe, violență în familie, pedepse cu închisoarea – victimele au rupt tăcerea, în speranța că experiențele lor vor fi recunoscute la nivel general, vor fi înțelese și vor fi tratate cu grijă.

În schimb, guvernul din NZ a ripostat. În timp ce multe țări – Australia, Canada, Marea Britanie, Irlanda, printre altele – au gestionat dificultățile în a oferi victimelor abuzului o recunoaștere publică și sprijin personal, răspunsul NZ oferă o lecție dureroasă asupra modului în care statele pot aborda spunerea adevărului, astfel încât să își securizeze legitimitatea, interesele și finanțele, indiferent de consecințe.

>>

Cei mai mulți dintre cei care s-au declarat victime ale abuzului au cerut despăgubiri prin intermediul „Unității pentru Revendicări Istorice” a Ministerului Dezvoltării Sociale (MSD). Din păcate, acel Minister este, de asemenea, și departamentul guvernamental împotriva căruia se fac reclamațiile. Multe victime nu vor avea niciodată încredere în agenția responsabilă de victimizarea lor și nu văd nicio independență între Unitate și „stăpânul” acesteia. O victimă, Peter, a remarcat: „Este ca și cum aș spune că mă voi supune unui examen anal inutil... Nu vă vor da un răspuns satisfăcător”.

Într-adevăr, multe victime s-au confruntat cu o atitudine de neîncredere și denigrare în cadrul Ministerului, care timp de mulți ani nu a reușit să investigheze reclamații de abuzuri substanțiale, adesea lucrând pe presupunerea puțin probabilă a faptului că orice victimizare ar fi fost înregistrată oficial. Victimelor li s-a spus că, deoarece nu există nimic în dosarele lor pentru a susține acuzațiile de maltratare, afirmațiile lor nu sunt valabile.

De asemenea, Ministerul a acuzat victimele pentru problemele actuale, argumentând că prejudiciile reclamantului nu au apărut din abuzul din timpul îngrijirii, ci din alte experiențe de viață. Sue, de exemplu, a fost informată că plângerea sa nu e validă, deoarece Ministerul a considerat că dificultățile sale au fost cauzate de consumul de alcool al acesteia, consum care a debutat devreme în viață. Autoritatea a refuzat să recunoască orice legătură între consumul de alcool al lui Sue și experiențele sale legate de violență, atacuri sexuale, detenție solitară și lipsa de școlarizare din perioada în care aceasta a fost în îngrijirea statului.

În ultimii ani, Ministerul a urmat un proces „rapid”, care a rezolvat până acum peste 700 de plângeri. Victimele sunt adesea recunoscătoare pentru primirea unei scurte scrisori de scuze care recunoaște aspecte ale victimizării lor – fiind de obicei prima dată când au auzit un regret oficial. Unele victime primesc despăgubiri, deși plata medie, în jur de 20.000 de dolari neozeelandezi, este relativ scăzută, în comparație cu alte jurisdicții. Cu toate acestea, pentru a primi această sumă, victimele trebuie să renunțe în scris la dreptul de a face alte plângeri – iar mai nou cei care au primit despăgubiri se confruntă acum cu amenințări că Ministerul le va tăia beneficiile sociale, pe motiv că dețin prea multe bunuri.

Cu toate acestea, există încă două căi alternative de redresare. În primul rând, victimele pot intenta cazuri juridice, deși statul s-a bazat adesea pe tehnici judiciare pentru a minimiza pretențiile. În conformitate cu termenele de prescripție, victimele sunt informate că pretențiile lor sunt prescrise, indiferent de cât de convingătoare sunt acuzațiile lor. Mai mult, agențiile de stat pot retrage asistența juridică, mai ales atunci când consideră că pretențiile ulterioare nu ar avea succes.

În al doilea rând, între 2008 și 2015, victimele au putut descrie experiențele lor unui Serviciu Confidențial de Ascultare și Asistență și au primit asistență limitată: zece sesiuni de consiliere, ajutor în găsirea de informații personale în arhive sau a rudelor și așa mai departe. Cu toate acestea, după cum e precizat în titlul serviciului, acest proces a rămas confidențial, evitând divulgarea publică a pretențiilor de abuz. Așa cum spunea Sue: „Nu avem sistemul Westminster aici, avem sistemul Axminster¹”, care a contribuit la menținerea tăcerii publice asupra celor mai grave violențe și prejudicii ale statului.

Ascunderea poveștilor despre nepăsarea, marginalizarea și violența gravă a statului înseamnă că nu ajutăm în niciun fel victimele. Și neregulile continuă. Enumerarea continuă a acțiunilor stricte ale statului NZ împotriva copiilor este rușinoasă, de la celulele securizate din școli până la închiderea îndelungată în închisori, pedepsirea neproportională aplicată în cadrul reședințelor de tip Copil, Tineret și Familie sau plasări succesive în afara căminului. Prin reducerea la tăcere a trecutului, procesul perpetuează toleranța socio-culturală și instituțională a practicilor dăunătoare.

Alte țări oferă exemple de abordări mai adecvate: relatarea deschisă a poveștilor dificile, recunoașterea rolului statului, identificarea legăturilor dintre abuz și daunele pe termen lung, oferirea de sprijin, luarea în mod independent a deciziei oficiale privind măsurile de despăgubire și cererea de scuze în mod public. Ca o formă necesară de reparare morală, disponibilitatea unui stat vinovat de a-și asuma deschis răspunderea pentru acte de violență poate ajuta nenumărate victime traumatizate care trăiesc cu rușine, teamă, disperare și pierdere. Recunoașterea oficială, poate printr-o „Comisie de Recunoaștere, Reparare și Prevenire”, ar putea ajuta victimele să se împacă cu trecutul și ar trebui să fie o prioritate națională. ■

¹ S-a folosit „Axminster” ca joc de cuvinte, „Ax” însemnând „a scăpa de”.

Adresa de corespondență: Elizabeth Stanley <elizabeth.stanley@vuw.ac.nz>

> Activismul și mediul academic

de **Dylan Taylor**, Universitatea Victoria din Wellington, Aotearoa, Noua Zeelandă

Un citat din Malcolm X inspiră think tank-ul de stânga, Cercetare Economică și Socială Aotearoa.

Politica parlamentară din Aotearoa, Noua Zeelandă se află într-o stare de amorteală. Cel de-al Cincilea Guvern Național al țării, pentru care se prefigurează un nou mandat, a contuit proiectul neoliberal inițiat de către al Patrulea Guvern Laburist din 1984, urmărind, în mod previzibil, reducerea impozitelor și o privatizare lentă, dar și aducând modificări în sfera dreptului muncii, modificări ce favorizează angajatorul. Rezultatele au fost previzibile: adâncirea nivelurilor de inegalitate, creșterea numărului de persoane fără adăpost și posibilități de angajare din ce în ce mai precare.

Partidul Laburist și cel Ecologist, legate printr-un memorandum de înțelegere înainte de alegerile din 2017, s-au angajat în mod public să își „asume responsabilitatea bugetară”, în cazul în care vor câștiga alegerile generale din acest an – un mesaj care înseamnă că „lucrurile vor continua ca până acum”, deși cu mici concesii pentru cei în dificultate financiară. Ca multe alte democrații dezvoltate, Aotearoa, Noua Zeelandă a înregistrat o scădere a prezenței la vot și o creștere a cinismului față de politicieni, tendință pe care coaliția Laburisto-Ecologistă pare puțin probabil să o schimbe.

În afara sferei parlamentare, totuși, pot fi găsite proiecte inovatoare care urmăresc să provoace neoliberalismului. Împreună cu colegii din alte discipline sociale, sociologii joacă un rol important în revigorarea unei culturi a criticii și speranței și în crearea de instituții contra-hegemonice.

Aceste evoluții promițătoare includ apariția unui *think-tank* radical de stânga, Cercetare Economică și Socială Aotearoa (ESRA); lansarea *Contra-viitoruri: Gândire și practică de stânga în Aotearoa*, o publicație care reunește vocile activiștilor și ale reprezentanților mediului academic și convocarea conferinței anuale pentru Mișcări Sociale, Rezistență și Schimbare Socială (SMRSC). Toate cele trei inițiative reprezintă un angajament ferm de a contesta *status-quo*-ul neoliberal.

ESRA a fost lansat public în 2016, rezultând din teza de doctorat a lui Sue Bradford, care a explorat fezabilitatea unui *think-tank* de stânga în Aotearoa, Noua Zeelandă. Activistă de lungă durată pentru grupurile beneficiare și sărace și fost parlamentar ecologist, Bradford a reunit membri ai mediului universitar și activiști pentru a crea o „cultură de rezistență, solidaritate și speranță, care este informată de către și care traduce problemele și speranțele oamenilor exploatați, oprimați și marginalizați” (<https://esra.nz/about/>). Inițiativele timpurii includ anchete privind criza locuințelor, o regândire a planificării economice și o discuție despre noi forme de organizare politică.

Kaupapa (cuvântul Māori pentru „program” sau „scop”) celor de la ESRA se angajează ferm să recunoască suveranitatea Māori în Aotearoa, Noua Zeelandă (aspect care a fost promis în documentul de constituire al țării, Tratatul de la Waitangi, dar care nu a fost onorat de niciunul dintre guvernele de până acum). Inițiativa încearcă să exploreze

strategii pentru a „avansa în mod practic dincolo de capitalism și colonialism”, având la bază o sensibilitate care devine din ce în ce mai proeminentă pentru științele sociale – aceea că formele valide și profunde de cunoaștere „vin dinspre jos” și că astfel de cunoștințe sunt esențiale pentru a gândi cum s-ar putea crea forme alternative de organizare socială.

Sensibilități similare animă noua publicație, *Contra-viitoruri*. Scopul revistei este „să intervină în și să inițieze dezbateri despre cum să înțelegem, să imaginăm și să influențăm societatea, politica, cultura și mediul” (<https://counterfutures.nz>). Urmărește stabilirea unui dialog între cercetătorii din mediul academic și cunoștințele produse de cei care provin din grupuri comunitare, syndicate și organizații activiste. În plus față de articolele revizuite de colegi de breaslă (*peer-reviewed*), revista publică și „intervenții” asupra problemelor politice și sociale contemporane și interviuri cu activiști și cercetători. *Contra-viitoruri* este disponibil pe scară largă în magazinele independente de cărți și în bibliotecile universitare de renume și își postează gratuit on-line conținutul în termen de șase luni de la publicare – o abordare care asigură că jurnalul nu este îngreunat de opțiunile contra-cost ale unor site-uri (*paywall*). Diversitatea cititorilor atrași de *Contra-viitoruri* dovedește un apetit pentru gândirea alternativă, bazată pe o cercetare robustă și pentru explorarea unor noi posibilități de organizare politică.

Primele trei ediții ale *Contra-viitoruri* include autori din diverse medii: grupuri LGBTQI+, sociologi, activiști Māori, psihologi, militanți pentru abolirea închisorilor, filosofi, grupuri anti-sărăcie, istorici, sindicalisti, criminologi, membri din organizații de mediu și studii de comunicare. Lista surprinde diviziunea activistă și academică și este, de asemenea, puternic interdisciplinară.

Aceeași filozofie este evidentă în conferința anuală SMRSC. Organizată pentru prima dată în 2014 de către recent-sositul academicianul turc Ozan Nadir Alakavuklar, conferința a crescut rapid. Cea de-a treia ediție a atras peste 400 de participanți și a fost considerată un eveniment de referință pentru stânga extra-parlamentară a Aotearoa, fiind prima dată din anii 1970 când un număr atât de mare de persoane s-au adunat din atât de multe medii diferite. Lucrările conferinței au vizat suveranitatea Māori, abordări alternative ale economiei, activism Pasifika, viitorul muncii, responsabilitate climatică, dreptul la sănătate și drepturile persoanelor cu dizabilități și sindicalismul contemporan. Important este faptul că participanții au venit atât din medii activiste, cât și academice (<http://counterfutures.nz/2/editorial.pdf>).

Participanții și organizatorii SMRSC s-au confruntat în mod constructiv cu tensiunile care apar din diversitate, în loc să le minimalizeze sau să le evite. În 2015, conferința SMRSC a evidențiat tensiunile dintre abordările activiste și cele ale mediului academic când vine vorba despre producerea și

diseminarea informației – o revelație care a generat tema conferinței din anul 2016, „Decalajul dintre activism și mediul academic”. La rândul său, conferința din 2016 a subliniat tensiunile curente dintre Māori și Pākehā (locuitorii din Aotearoa, Noua Zeelandă de origine europeană) de stânga, determinând tema conferinței din 2017, *Ka whawhai tonu mātou*, Dincolo de capitalism – dincolo de colonizare (<https://esra.nz/socialmovements2017/>).

Există motive pentru un optimism prudent, în ciuda intensificării inegalității și a detașării de politica parlamentară. În primul rând, diversitatea actorilor care se reunesc semnalează o re-convergență a stângii extra-parlamentare. La fel ca multe țări dezvoltate, Aotearoa, Noua Zeelandă a asistat la o fragmentare a stângii – una marcată, de asemenea, de o împărțire între așa-zisa stângă materialistă și politica bazată pe identitate. În ciuda tensiunilor persistente, aceste noi inițiative sugerează că acestea nu sunt, în realitate, domenii separate și că schimbările sociale eficiente se bazează pe recunoașterea faptului că materialul și culturalul sunt dialectic interconectate.

În al doilea rând, aceste inițiative demonstrează un angajament ferm față de ideea potrivit căreia cunoașterea produsă de mișcările sociale și de activism sunt legitime și de actualitate. Pentru cei din mediul academic, acest angajament presupune, de asemenea, asigurarea faptului că munca lor este folositoare grupurilor cu care aceștia colaborează și fac cercetări. Influența savantului local Linda Tuhiwai Smith este importantă în această privință, alături de cea a sociologiei publice și a segmentului de stagii activiste de cercetare aflat în creștere. Prin combinarea cunoștințelor rezultate din luptele sociale concrete cu cele produse cadrul mediului academic apare un domeniu productiv de noi cunoștințe.

În cele din urmă, colaborarea diferiților actori și gama de cunoștințe pe care aceștia le produc susțin un proiect contra-hegemonic: un proiect care îndrăznește să ridice o întrebare privind cum am putea organiza societatea în mod diferit. Acest lucru implică readucerea în actualitate a ideii de egalitate, căutarea unor noi forme de organizare politică și economică, decolonizarea și inițierea unor practici de mediu mai durabile. Acest proiect este la început și este cu siguranță fragil, dar consecințele crizei financiare globale din 2008 arată că atunci când nu există alternative, rămâne cu opțiunea de „a face lucrurile ca până acum”. Aceste inițiative în Aotearoa, Noua Zeelandă, în care activiștii și cadrele universitare se unesc pentru a colabora în moduri noi și productive, oferă promisiunea unui viitor alternativ. ■

Adresa de corespondență: Dylan Taylor <Dylan.Taylor@vuw.ac.nz>

> Spre o criminologie indigenă

de **Robert Webb**, Universitatea din Auckland, Aotearoa, Noua Zeelandă

Trecutul mândru al poporului māori este simbolizat în acest vechi tipar al unui strămoș privind către prezentul sumbru al poporului său. Fotomontaj de Arbu dintr-o imagine de pe Freepik.

In Aotearoa, Noua Zeelandă, marginalizarea socială a comunității Māori este evidentă în rate disproporționate de criminalizare și victimizare - o situație asemănătoare cu cea a altor popoare indigene care au suferit exproprieri pe scară largă în țările colonizate de Anglia. Cu o populație minoritară de doar 15% din populația generală, comunitatea Māori este mai predispusă, comparativ cu restul cetățenilor, în a se confrunta cu arestări, condamnări și pedepse punitive. În ciuda reputației internaționale a Noii Zeelande privind practicile inovatoare în domeniul justiției restitutive, care au la bază tradițiile Māori, rata încarcerării rămâne relativ ridicată - o situație defavorabilă în mod special pentru Māori, dat fiind că, în rândul populației țării aflate în închisori, 50% dintre bărbați și 60% dintre femei aparțin acestei comunități. În pofida recunoașterii ample a faptului că acest sistem nu a reușit să reducă ratele de criminalitate și a determinat copii și familiile prizonierilor să întâmpine probleme profunde de excluziune socială,

reportaje recente transmise în presă indică faptul că registrele cu deținuți ale închisorilor vor continua probabil să crească.

Intervențiile în materie de justiție penală îndreptate spre Māori au fost raționalizate în moduri diferite, de la perioada colonială și până în prezent. În diferite momente din istoria țării, reprezentanți și oficiali ai agențiilor de stat din Noua Zeelandă au încercat să explice criminalitatea în rândul Māori ca fiind o problemă socială presupusă a fi evidentă în tradițiile și structurile comunităților Māori. Mai recent, ideile legate de expunerea la factorii de risc și nevoile criminogene au ajuns să domine analizele, adesea portretizând Māori ca o populație care are nevoie de intervenție activă din partea statului. Majoritatea politicilor se bazează pe analize teoretice și empirice care rezultă din contextele britanice sau nord-americane, însă acestea au în vedere controlul social continuu asupra populației Māori - ignorând, în mare

măsură, diferențele sociale și culturale dintre cei teoretizați, adică Māori, și contextul social, istoric și politic în care au apărut respectivele teorii.

Timp de decenii, populația Māori s-a lovit de rasismul sistemic și instituționalizat al politicilor de stat din Noua Zeelandă. Criticile acestei abordări apar în influentul raport al Moanei Jackson (1988), *Māori și Sistemul de justiție penală - He Whaippānga Hou*, care analizează justiția penală din perspectiva Māori. Această analiză descrie procesele sociale și istorice care afectează viața comunității Māori, inclusiv colonizarea și sistemul judiciar impus. Acest raport permite și în prezent înțelegerea critică a sistemului de justiție penală din Noua Zeelandă, precum și modalitățile în care valorile culturale impactează practicile și abordările din justiție.

Desigur, au existat tentative ale statului de a reforma practicile justiției, astfel încât acestea să reflecte valorile culturale diverse și să țină cont de îngrijorările comunității Māori față de justiția penală. Modificările aduse sistemului de justiție pentru tineri începând cu 1989, care includ reuniuni de grupuri pentru familii și introducerea *Legii privind copiii, tinerii și familiile lor din 1989* (CYPFA), ilustrează acest lucru, având ca scop deturnarea delincvenților tineri de la sistemul judiciar formal, prin reuniuni care aduc infractorii și familiile acestora împreună cu victimele și familiile lor. Se spune că acest tip de justiție bazat pe reuniuni este extras din filosofii Māori care văd responsabilitățile colective ca făcând parte din relațiile sociale. Cu toate acestea, în ciuda disponibilității alternativelor care au la bază ideea de reuniune, comunitatea Māori cuprinde o proporție crescândă a copiilor și tinerilor cu vârste între 10 și 16 ani care sunt urmăriți penal în Instanțele de Judecată pentru tineret - cifră care a ajuns acum la 62% din urmărirea penală ale Tribunalului pentru Tineret.

Unii cercetători au scos în evidență faptul că aceste reuniuni nu modifică fundamental filozofiile sau structurile implicite ale justiției de stat. În schimb, autoritatea statului continuă să fie menținută prin alte forme de control social. Juan Tauri afirmă că aceste reuniuni de grup pentru familii reprezintă o practică în mare măsură non-Māori, care folosește doar câteva dintre practicile culturale Māori. El susține că CYPFA în sine a fost influențată de criticile lui Jackson privind etnocentrismul în justiție și că procesul încorporează unele componente Māori, parțial datorită observațiilor organizațiilor Māori. Totuși el susține că aceste reuniuni de grup pentru familii, în practică, sunt în mare parte netraditionale, deși unele aspecte ale obiceiului Māori sunt incluse într-un set de practici administrate în mare măsură de către autoritățile statului.

Dezvoltarea unor analize și critici semnificative a reprezentat o preocupare a comunității Māori în mediul

academic și în științele sociale, solicitându-ne să cercetăm situațiile sociale precum o fac cei din comunitatea Māori. Mulți dintre noi susținem dezvoltarea de comunități indigene, iar o lucrare precum *Metodologii de decolonizare* a Lindei Smith a influențat intelectualii Māori și nu numai să exploreze teorii și metode care recunosc experiențele și cunoștințele indigene. În mod similar, mulți dintre noi sperăm să dezvoltăm o criminologie critică indigenă care recunoaște experiențele și conceptualizările Māori despre ce înseamnă să greșești și să produci un rău social.

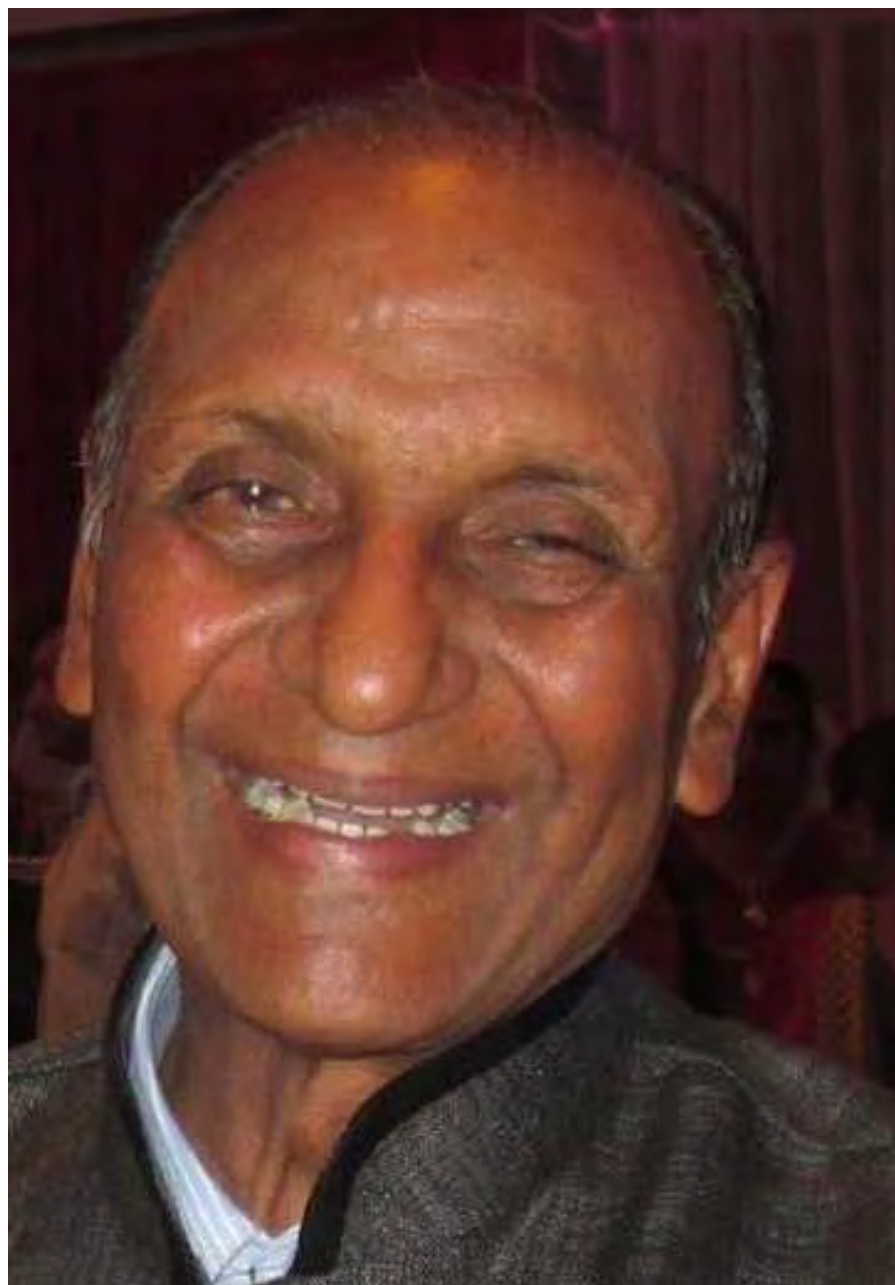
Împingerea reacției statului dincolo de obsesia administrativă privind severitatea pedepsirii criminalității care a crescut numărul răspunsurilor punitive, cum ar fi încarcerarea, va necesita depășirea instrumentelor teoretice care nu iau în considerare sau nu răspund realității sociale a comunității Māori. În mod similar, va necesita un angajament din partea teoreticienilor sociali pentru a forma parteneriate emancipatoare de cercetare cu popoarele indigene. Un efort de construire a unei criminologii indigene va trebui să implice atragerea atenției asupra diferitelor elemente interconectate ale încălcării legii, ale experiențelor colective privind răul social. Acest efort ar trebui să examineze rolul statului și al sistemului de justiție penală în crearea marginalizării sociale și a supra-reprezentării în rândul populațiilor aflate în detenție. O criminologie indigenă care încearcă să includă experiențele celor mai afectați de sistemul de justiție trebuie să depășească o idee fixă referitoare la controlul administrativ al criminalității, precum și problemele considerate importante de către stat.

Noi abordări ar trebui să acorde mai multă atenție modului în care colonialitatea, rasismul instituțional și violența sistemică funcționează pentru a controla și a marginaliza popoarele indigene - așa cum au demonstrat cercetătorii Māori ca Tracey McIntosh și Khylee Quince în lucrările lor, atrăgând atenția asupra experiențelor femeilor Māori în închisoare și asupra problemele legate de încarcerarea și victimizarea intergenerațională.

O criminologie indigenă trebuie să aibă în vedere experiențele Māori și să includă analize ale transgresiunilor dăunătoare din punct de vedere social și ale condițiilor structurale sociale conexe. Aceasta ar putea include și cercetarea redefinirii sau negării drepturilor prevăzute în Tratatul de la Waitangi sau a acțiunilor statului sau ale altor grupări puternice care sunt dăunătoare Māori și altor comunități. Direcționată către decolonizare, scopul este de a da putere comunității Māori și controlului comunitar în fața justiției, pornind de la cadrele culturale Māori. ■

Adresa de corespondență: Robert Webb <robert.webb@auckland.ac.nz>

>Studiile petrecerii timpului liber au fost pasiunea lui

Ishwar Modi.

Era dimineața zilei de marți, 23 mai, în Ahmedabad (India), atunci când printr-un telefon tulburător de la profesorul B.K. Nagla am aflat vestea tristă a morții profesorului Ishwar Modi la vârsta de 76 de ani. Există anumite personalități care nu mor niciodată, deoarece ideile, amintirile și faptele lor pline de afecțiune dăinuie pentru totdeauna. Profesorul Ishwar Modi a fost o astfel de personalitate. Pentru sociologia mondială în general și sociologia indiană în particular, anul 2017 va rămâne în memorie prin două plecări triste: mai întâi l-am pierdut pe profesorul D.N. Dhanagre și acum pe profesorul Ishwar Modi.

Profesorul Modi și-a început cariera academică ca membru al Departamentului de Sociologie de la University din Rajasthan, Jaipur, India, în 1974. Eu i-am urmat doi ani mai târziu. Încă de la început, Ishwar Prasad Modi a fost unul dintre preferații facultății și ai studenților din domeniul științelor sociale. Și-a finalizat doctoratul în domeniul studiilor privind petrecerea timpului liber, sub îndrumarea distinsului academician profesorul Yogendra Singh. Cariera sa academică a cunoscut numeroase realizări. A slujit sociologia ca Președinte al Societății Indiene de Sociologie și Președinte al Asociației de Sociologie din Rajasthan. Implicarea sa în sociologie la nivel internațional începe în anul 1986, când Congresul Internațional ISA a avut loc în Delhi. El a motivat mulți studenți să participe la Congresul Internațional de Sociologie, dar și la alte conferințe internaționale și și-a încurajat colegii mai tineri să se înscrie în Asociația Internațională de Sociologie.

Profesorul Modi a fost dedicat complet distribuirii cunoașterii sociologice globale către studenții vorbitori de hindi. Rolul lui în publicarea în hindi a

revistei multilingvistice *Global Dialogue* editată de ISA a fost esențial. Pentru el, realizarea *Global Dialogue* în hindi a fost o misiune, dar și o provocare academică. Am avut oportunitatea de a lucra cu profesorul Modi în această aventură și de a-i observa dedicarea. Întotdeauna îi trata pe membrii echipei cu un simț al egalității și al democrației. Întrucât nu sunt o persoană disciplinată, de mai multe ori publicarea în limba hindi a *Global Dialogue* a fost puțin întârziată. Cu toate acestea, întotdeauna mi-a apreciat traducerile. Totodată, el aprecia dedicarea celorlalți membri din comitetul editorial, dr. Rashmi Jain, dr. Jyoti Sidana, dr. Prabha Sharma, dr. Nidhi Bansal și dl. Uday Singh. În plus, a depus eforturi considerabile pentru a crea o revistă de cercetare în limba hindi, sub auspiciile Societății Indiene de Sociologie - o revistă de calitate care acum este publicată cu regularitate. Toate aceste eforturi ale profesorului Modi au fost în beneficiul academic al studenților în sociologie care își desfășoară activitatea în limba

hindi. În ciuda dispariției triste a profesorului Modi, sper ca spectacolul să continue și ediția hindi a *Global Dialogue* să fie publicată cu aceeași dedicare academică.

Având numeroase preocupări academice, profesorul Modi a adus contribuții în multe domenii, precum bunăstarea copiilor, activismul tinerilor, justiția de gen, probleme ale clasei muncitoare și ale grupurilor marginale. În timpul numeroaselor sale călătorii în interiorul și în afara Indiei, a vorbit dintr-o perspectivă sociologică despre sănătate, sărăcie, ecologie, demografie, mișcări sociale, comportament de vot și drepturi ale omului. În afară de petrecerea timpului liber, turismul și mass media, care erau ariile sale de specializare, profesorul Modi a avut contribuții semnificative în ceea ce privește teoria socială. În cadrul ISA, dedicarea sa profundă va fi întotdeauna păstrată în amintirea membrilor RC13 (Comitetul de cercetare a petrecerii timpului liber). A desfășurat călătorii

academice în aproape fiecare țară din lume. A fost un autor prolific de cărți și articole de cercetare. Implicarea sa în mișcarea [n. tr. socială] profesorilor și în alte probleme sociale i-au consacrat statutul de intelectual public și sociolog critic.

Ne vom aminti de profesorul Modi și datorită afecțiunii exemplare dovedite. El și familia sa tratau orice musafir cu o dragoste profundă, cu grijă și atenție. Sunt cu adevărat niște oameni deosebiți. Să îl tratezi pe fiecare ca pe un membru al familiei era pentru el principiul definitoriu al noțiunii de timp liber.

Moartea profesorului Modi este o pierdere personală imensă pentru familie și prieteni. Lumii sociologice îi va lipsi prezența lui fizică, dar inspirația insuflată de el va rămâne întotdeauna cu noi. La revedere, Professore Modi, comunității sociologice îi va fi dor de tine, dar vei rămâne mereu în amintirile noastre. ■

Rajiv Gupta, Președinte al Asociației Indiene de Științe Sociale

> O sursă de inpirație și încurajare

Ishwar Modi cu Jaipur, orașul său natal, pe fundal.

Trecerea în neființă a profesorului Ishwar Modi în mai 2017 a survenit după o lungă luptă cu cancerul, timp în care a continuat să asigure sprijin și îndrumare unei noi generații de sociologi indieni și unei noi generații de sociologi preocupați de studiul petrecerii timpului liber. Moartea sa este o tristă pierdere pentru sociologia indiană, sociologia petrecerii timpului liber și pentru lumea academică, în general.

Ishwar s-a alăturat Comitetului de Cercetare 13 (RC13 - Sociologia petrecerii timpului liber) din cadrul ISA când era deja un sociolog recunoscut la nivel global în domeniul petrecerii timpului liber și al turismului. A fost încurajat să candideze la funcția de președinte al RC13, conducându-l prin circumstanțe schimbătoare. Și-a asumat acest rol cu vigoare și înțelepciune, reușind să atragă mulți membri noi în cadrul RC13 și în cadrul ISA. Ocupând de

mai multe ori funcția de președinte, el a continuat să realizeze proiecte de cercetare impresionante și să scrie numeroase monografii și tratate – un ultim tratat (*Leisure, Health and Well-Being* – lb. rom. *Petrecerea timpului liber, sănătate și bunăstare*) a fost publicat chiar în luna aprilie a acestui an, coautori fiind doi colegi din cadrul Comitetului de Cercetare 13. Ca președinte al RC13, l-a reprezentat pe acesta în fața Comitetului Executiv al ISA, unde a colaborat foarte bine cu colegii.

În afară de RC13 și ISA, Ishwar a fost implicat îndeaproape în două proiecte paralele. A fost ales de mai multe ori membru al Consiliului de Administrație al World Leisure and Recreation Association (lb. rom. Asociația Internațională pentru Petrecerea Timpului Liber și Agreement) – care acum are denumirea de World Leisure (lb. rom. Asociația

Internațională pentru Petrecerea Timpului Liber), asociația profesională internațională care ghidează domeniul petrecerii timpului liber. Era atât de respectat de acea organizație încât a primit statutul onorific de membru pe viață. Al doilea proiect constă în implicarea sa activă în Societatea Indiană de Sociologie, care a dus, în 2015, la decernarea Premiului pentru întreaga activitate, pentru eforturile sale de a promova sociologia indiană și pentru contribuția sa de la nivel mondial în cercetarea sociologică și în educație.

Când vestea privind moartea sa a fost adusă la cunoștința membrilor RC13, tristețea a fost atenuată de amintirile și cuvintele de mulțumire pe care membrii le-au împărtășit unii altora. Fiecare are o poveste de spus despre prima întâlnire cu Ishwar și despre cum acea primă întâlnire a pus bazele unei prietenii de

lungă durată. De la cel mai în vârstă membru al RC13 și până la membrii cei mai tineri, cu toții am simțit la fel. Ishwar a fost primul nostru Președinte, mentorul și dascălul nostru și cineva care s-a dedicat scopului de a ne face să ne simțim bineveniți. Ishwar este cel care a dat tonul inclusiv în luarea deciziilor și în sesiunile din cadrul evenimentelor și conferințelor ISA. Personal, prețuiesc prezența lui Ishwar în cadrul RC13 și ISA și voi fi întotdeauna recunoscător pentru încurajările sale și pentru prezența sa. L-am întâlnit pentru prima oară în Ungaria, la o conferință intermediară a RC13, cu toate că schimbasesm multe email-uri înainte și, ca toată lumea implicată în RC13 și ISA, sunt foarte trist că nu îl voi mai vedea. Dar în același timp, cred că noi toți suntem bucuroși că l-am cunoscut pe Ishwar Modi și că am făcut parte din lumea lui. ■

Karl Spracklen, Universitatea Metropolitană din Leeds, UK și vicepreședinte și secretar executiv al Comitetului de Cercetare în Sociologia Petrecerii Timpului Liber (RC13)

> Prezentarea echipei editoriale din Turcia

de **Gül Çorbacıoğlu** și **Irmak Evren**, Universitatea Tehnică din Orientul Mijlociu, Turcia

Am devenit echipa editorial turcă a *Global Dialogue* (GD) în ianuarie 2015. Echipa noastră este constituită dintr-un nucleu de două persoane, Gül Çorbacıoğlu și Irmak Evren, ambele doctorande la Universitatea Tehnică din Orientul Mijlociu din Ankara, Turcia. Prietena noastră, Seyhan Totan, ne ajută cu designul edițiilor publicate de noi.

Faptul că putem fi la curent cu cele mai noi dezbateri sociologice din întreaga lume și posibilitatea de a le traduce în limba turcă reprezintă un prilej de bucurie, dar constituie și un demers provocator și un proces destul de îndelungat. Este mai mult decât un proiect de traducere – trebuie să transformăm (englezescul) *Global Dialogue* în (turcescul) *Küresel Diyalog*, pentru a urmări coerența și integritatea întregii reviste. Întregul proces începe din momentul în care primim versiunea în engleză a textelor din noul număr GD. În primul rând, împărțim articolele – când există o serie de articole pe o temă specifică sau o serie de articole aparținând sociologiei unei anumite țări, ținem cont de interdependența articolelor – conform ariilor noastre de interes și cu scopul de a ne maximiza îmbogățirea individuală. Ulterior, muncim din greu pentru a respecta termenul. Fiind o echipă formată din două persoane, acest fapt solicită tenacitate, precum și responsabilitate!

Când fiecare dintre noi finalizează traducerea articolelor alocate, facem schimb de articole astfel încât să fi citit,

tradus și editat toate articolele. Considerăm că o a doua revizuire din calitatea de cititor și nu de traducător face posibilă receptarea revistei din punctul de vedere al publicului (cititor) – comunitatea de sociologi și cei care sunt interesați de sociologie. Când întâlnim termeni care par imposibil de tradus în limba turcă, temându-ne că și-ar pierde sensul dacă facem conversii literale, studiem literatura turcă relevantă și ne consultăm cu profesorii noștri pentru a vedea dacă termenul a fost inventat recent și dacă nu, cum l-am putea traduce. Când considerăm că este potri-vit, utilizăm proverbe și expresii din peisajul foarte colorat al Turciei. După ce traducem totul, inclusiv legenda imaginilor, trimitem textele prietenei noastre Seyhan care este expertă în tehnici de design. Când aranjarea în pagină este completă, realizăm o verificare finală. În cele din urmă, suntem mândre să contemplăm noua ediție a *Küresel Diyalog*!

Din momentul în care versiunea revistei este postată pe site-ul ISA, o popularizăm în comunitățile din care facem parte, colegilor noștri din universități și grupurilor cu interese specifice care sunt dornice să conecteze familiarul cu necunoscutul în căutarea lor sociologică globală. Traducerea *Global Dialogue* în limba turcă ne-a introdus pe amândouă în subiecte și societăți noi, iar cu fiecare nouă ediție împărțăm cu bucurie încântarea și entuziasmul cu întreaga comunitate sociologică din Turcia. ■

Irmak Evren a obținut diploma de licență în Economie și Management la Universitatea Bilgi din Istanbul și la Școala de Economie și Științe Politice din Londra. Și-a continuat studiile în Economie la Universitatea Paris 1 – Panthéon Sorbonne din Franța și în Media și Studii de Comunicare la Universitatea Galatasaray din Istanbul. În prezent, urmează studiile doctorale în sociologie la Universitatea Tehnică din Orientul Mijlociu din Ankara, despre Islamofobie și organizațiile religioase transnaționale ale turcilor musulmani migranți în Franța. De asemenea, este și instructor în cadrul Departamentului de Cinema și Televiziune la Universitatea Okan din Istanbul.

Gül Çorbacıoğlu a obținut diploma de licență în Relații Internaționale la Universitatea Bilkent din Ankara și diploma de master în Sociologie la Universitatea Tehnică din Orientul Mijlociu, Ankara. Este doctorandă în Sociologie în cadrul aceleiași universități. Teza sa doctorală se concentrează pe transformarea autonomiei și autorității profesionale a medicilor din Turcia. Și-a realizat o parte din cercetare ca cercetător invitat în Departamentul de Sociologie al Universității din York, Regatul Unit. În prezent, este instructor în Departamentul de Științe Politice și Administrație Publică la Universitatea Bilkent. Domeniile ei de interes sunt sociologia medicală, sociologia profesiilor, sociologia muncii și a organizațiilor și studiile de gen.

Adrese de corespondență:
Gül Çorbacıoğlu <gulcorbacioglu@gmail.com>
Irmak Evren <irmakevren@gmail.com>